

Università di Bari

Dipartimento di Biologia

II

51

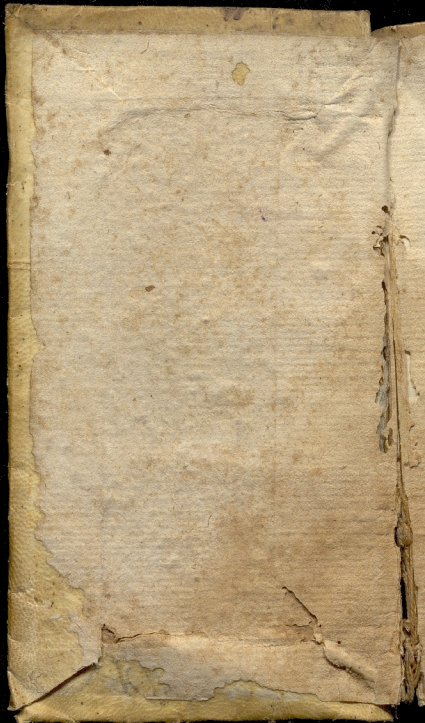
Biblioteca dell'Istituto Botanico
dell'Università - Bari

Serie *II* N. *51*

Scaffale *2*

Piano *C*

N. *39*

PETRI CASTELLI

ROMANI

EPANGELIA

in qua

Lectioes hoc anno ab ipso habendæ in publico Gymnasio super primum librum Aphorismorum Hippocratis enumerantur.

Mantuae 1646.

Apud Ludouicum Osannam
Impressorem Ducalem

De Consensu Superiorum.

M

I

A

In

b

d

10

in

世

Г
Г

一

一

...

1

10

1

1

Medicinæ studiosis in Almo
Messanensi Gymnasio
salutem.

IOANNES PETRVS
CORVINVS CASTELLVS
Romanus

*Inimitabilis Medicinæ Professoris
Petri Castelli Nepos.*

VT noscatis, studiosissimi
iuuenes, Petrum Castellū
Magistrum vestrum, & Auuncu-
lum meum totis viribus incum-
bere, vt vos breuiter, & facillime
doceat, & erudiat. idque, & vel-
le, & posse: nempe vos instruere
in omni Medicinæ parte (quod
paucissimis Medicis à Deo Opti-
mo Maximo datum est, & ob id
maximas ei gratias habemus)
hoc est in Philosophia; Me-
dicina, tum Theorica, tum
practica; in Anatome: in
Chirurgia: in simplicium cogni-
tione; in eorum mixtione phar-
maceu-

maceutica: & in subtiliori præ-
paratione Chimica; quas doctri-
nas, vt olim alternatim in publi-
cis Gymnasijs per plures annos
tradidit magna auditorum fre-
quentia, & vtilitate. Ita etiam
in præfenti pro sua benignitate,
erga vos, & amore, non dedigna-
tur priuatim, pro vestro libitu
eadem docere. vnde non modo
publice, sed etiam priuatim Ana-
tomen, tum humani corporis,
tū pluriū animalium, & viuorum, &
mortuorum, quæ propria manu
diligentissime secuit, sæpissime
conspexistis.

Pro cognitione simplicium,
quæ sunt instrumenta, quibus
Medicus sanitatem corporibus
ægris inducere conatur, instru-
menta, aio, necessaria, quæ si
fallunt, finem, quem optat,
haud quaquā assequitur Medicus,
s. sanitatē, habetis, inquā Hortū
publicū ab Illustriſs. Senatu præ-
cibus Auunculi mei Castelli in-
vestrum

vestrum gratiam instructum, sed
pro conquirendis simplicibus,
serendis, et plantandis. ultra duo
millia aureorum Castellus de
proprio are impendit, nulla alia
de causa, nisi, ut vos suos discipu-
los erudiret, ne in cognitione
simplicium Pharmacopei in agro-
torum damnum peccarent. Heu
scitis ærumnas, quas ob æmulos
ignaros, & malignos passus est;
scitis eiusdem Horti in graue Ciui-
tatis detrimentum deuastationem.
sed Deus prouisit; scitis enim
quam pia sit Vigo Maria Messa-
nensium rectrix, & protetrix. sci-
tis denique, ut Castellus diuino
auxilio elatus de æmulis triūpha-
uerit. Ecce igitur Hortus paratus
in quo plurima simplicia colun-
tur, non nisi, ut vos ipsi, ea de
facie noscatis, & recte utamini.

Simplicia vniendi, & compo-
nendi disciplinam quantum suf-
ficient habebitis ex annotationibus
Petri Castelli in Antidotarium.

Romanum. priuatas lectiones de arte pharmanaceutica, si habere uoueritis, me dictante transcribetis.

Si Chemicis incumbere placuerit, adest in Horto publico Officina Chimica plurimis furnis, & uasis referta, & superiore anno chemicas lectiones publice in Horti scola audiuiſtis, & conſcripſiſtis.

Circa Doctrinam Theoricam ad quam ſpectant Aphoriſmorum Hipp. interpretationes, eſſagitaſtis ſæpius, ut uobis traderet Caſtellus Aphoriſmos Hipp. primæ ſectionis per puncta, ut aiunt, digeſtos, ueluti in Doctoratus ſolemnibus ceremonijs recitari ſolent, ut hoc modo inſtructi promptius, & alacrius doctiſſimorum uirorum Collegia adire poſſitis. Viſum fuit Auſculo meo uobis eſſe obtemperandum, & iuſtiſſimæ petitioni ueſtræ ſatisfaciendum. Ecce ſodales, quod cupitis, adest, id ipſum uobis nunc offero

fero, & dono, accipite alacriter.

Verum enim vero non pauci vestrum extitere, qui etiam lectiones à doctissimo Auunculo meo publice prolatas, pro eorūdem Aphorismorum explanatione, quererent. in quibus nō brevis, & succincta explanatio ponitur; sed ampla, copiosa, omnium ferè expositorum, qui in librum hunc primum Aphorismorum Hippocratis elaborarunt sententijs referta, ex quibus optima eligitur, vel noua erigitur, ceteris deiectis. ad faciliorem autē Tyronum intelligentiam visum, fuit Doctissimo Castello, omnia hæc in Quæstiones particulares redigere. quæ mox mox Typis excussas legetis.

Et eo magis hæc lectiones Typis mandare necessarium visū fuit, vt si quis Homuncio auderet de Theorica, & Aphorismorum explanatione cum Castello certare, ei; æquiparari, discat

ex his, se nec Castellī discipulo-
rum esse posse discipulum, ea
enim, quæ publicè docet Castel-
lus, quæ priuatim exhibet, quæq;
Typis mandat, eiusdem sunt te-
noris, eiusdem auctoris, eiusdē
doctrinæ, eiusdem manus, Ro-
mana nempe doctrina, labore, &
industria euigilata. si quis æmu-
lari cupit typis æq; proferat pro-
prios labores, aliàs Vulpem,
nocturnam alopecia confectam
dicemus.

Sed antequam finem præfa-
tioni imponam adesto tu Poeta
satiricus, qui Mulo ludis, pau-
cis te volo. insanus, & demens
es, qui dementes Castello præ-
fers, licet, & Doctum fatearis,
quibus meritis scolæ Medicæ an-
tesignanū alterū dicis? Manus ha-
bet ad quodcūq; opus aptas Ca-
stellus, nec paralyticus est, nec
dorsum Vxori vnquam præbuit
vapulandum. Si Castellus est in
Horto nocentes herbas carpit,
flores

o-
a-
el-
eq;
te-
de
o-
&
u-
ro-
l-
um
fa-
eta
au-
ens
ra-
is,
an-
ha-
Ca-
hec
uit
in
it,
s
flores decerpit, & æstate rosas, &
Hyeme lilia: matura semina con-
dit, eadem seruata terre concre-
dit, plantulas enatas alteri solo
alendas tradit, luxuriantes rese-
cat, aliena inferit. & hinc, inde
ambulando plantarum varietate,
frondium figura, florum colore,
odorum suauitate, & fontium,
amenitate oblectatur, sic Horto
fruitur Castellus. adde, quod sim-
plicia ægenis suppeditando, eorū-
dem nomina, & facultates disci-
pulos docendo, Reipublicæ in-
seruiens mercedem à Deo expe-
ctat. quod pro Satyra expectare,
nequit satiricus.

In Officina Chimica præsens
Castellus Vasa luto obliniri iubet
furnulorum Ergasterio imponi;
ignitos carbones in pyriasterio
regulari per suos gradus; tandem
Magisteria Chimica inde collec-
ta seruari ad Medicinæ vsum pro
amicis, quibus opus fuerint. tu
ineptus ad hæc Satire.

In Teatrū anatomicū, non potes descendere tu Satire; sed Castellus paruo gladiolo quasque corporis humani, vel alterius animalis partes, propria nec tremula manu diligentissime secat. apta ergo manus ad plura, quam ad auellendas herbas, sed scit etiam euellere baculum solidum pro sanandis furentibus.

In Officina pharmaceutica instruit pharmacopœum. Castellus, quę primo, secundo, vel tertio loco sint tundenda, vel coquenda. quo ordine varia miscenda, ad quam formam redigenda, quā quantitate vniēda, & tandē, quā quantitate, & ad quē vsum seruāda, & exhibenda. Medicos docet.

Domi verò quęcunq; libuerit, proprijs figuris, & coloribus delineat, & pingit. vt Plantas, Insecta, Furnos, vasa destillatoria Anatomica, & quęcumq; occurrunt pro vſu medico demonstranda.

In Bibliotheca denique eadem
manus ad scribendum aptissima,
quid de materia Philosophica, &
Medica non scripsit? totus ergo
homo est Castelius, tu semica-
però Satire.

Vos autem Iuvenes studiosissi-
mi, inuigilate, aperite mentis
oculos, ne decipi amini à pseudo
lectoribus, & sophistis, vt dicebat
Gal. & curate, vt optimum eli-
gatis præceptorem, Valete, & me
amatote.

LEO

Animalium Rex

*Catulos domesticos latrantes
alloquitur.*

NON sum Apollo inter
canentes Musas. Nec
Pithagoras inter discipu-
los mutos, sed sum LEO inter
latrantes catulos, Elephas inter
culices. Catulum enim iuniorem
sentio momifantem *Castellus*, est
Philosophus, ergo non bonus Me-
dicus. sed ohe latras non mor-
des. Catulus alter senior insurgit
latrans, *Castellus* est *Theoricus*, ergo
non bonus Medicus practicus.

alte

alte latrat Catulus niger. *Castellus*
est *Anatomicus*. ergo non Medicus
practicus. alter auriculatus Ca-
tulus acutè vociferatur *Castellus*
continuo studet, & edit libros. Ergo
non bonus Medicus. Catulus au-
tem AEsopi videns suam umbrā
maiores, se Castello viribus esse
parem opinatur, & eiulat bacu-
lo percussus *Castellus est Botanicus*.
Ergo non bonus Medicus. mole-
stus est Catulus rubeus, *Castellus*
Antidotarium pro pharmacopœis con-
fecit. ergo non bonus Medicus.
Non tacet nasutus Catulus licet
domesticus, sed *Castellum* esse Chy-
micum obiurgat. Ergo non bo-
nus Medicus. Mox Catulus se-
nior superbus, vlcerosus, in lu-
nam latrat. *Castellus pecuniam non*
cumulat, & quam habet Typo-
graphis, Horti ædificio, & alijs
impendit. ergo non bonus Medi-
cus. Catulus verò sententiarum
magister obmurmurat *Castellus nō*
profert verba cum Emphasi, sed do-
mesti-

meſtice. ergo non bonus Medi-
cus, nec Lector. Catulus verò
iunior Vulpis voce deceptus
accuſat præceptorē. quòd *Castel-
li leſſiones ſint longæ, in ordinatæ*, ob
id ſine fructu Auditorum. ergo
malus Lector. inter Catulos Vul-
pecula adeſt, *Caſtellus novas opi-
niones ſemper proferit*, nec probat.
ergo haud bonus Lector. Et
Afelli rudiunt contra Caſtellum,
& teſtimonium perhibent. Quò-
dam, & mulorum Muli contra
Caſtellum irruerant. Nec tacet
Lupus, ſed à longe ſpeculatur,
& minatur; ſed congregi non
audet: tandem etiam delirantem
Pantalonem, & adhuc amantem
habuit Caſtellus æmulum, & de-
tractorem. Verum enim verò, vt
notum eſt, Elephas non curat
Culicem. Leo irridet latrantes ca-
tulos, & ſimiles belluas, ſi vellet
facile dilaniare quiret. ſed rugies
ecquis veſtram ait ò Catuli ani-
malculiue procul latrantes me
prope

prope aggredi valet? saltem scriptis accedite, laboribus vestris loquamini, respondebo. equidem inter vos etiam conspicio Asinos pelle aliena indutos, quippe qui alienis laboribus induti, professores medicinæ se iactitent. & radiant, non erudiant auditores. Veritas omnes uos Catulos, Vulpeculas, Lupos, ac Asinos coniuncit. Anne sine *Philosophia*. censetis esse boni Medici? Erras Catule insipiens, quia Galenus ait. quod, qui fuerit bonus Philosophus, erit bonus Medicus, erubescere igitur Catulæ sine philosophia, quia omnibus constat, te malum philosophum malum esse Medicum. Tu verò Catule candidè loqueris, dum Teoricum, dicis Castellum; nam Philosophus est. ecce lectiones ei⁹ Teoricas Aphorismorum commento leges, & qualis sit Teoricus, omnes iudicabunt. tu quidem Catule sine *Teorica* Claudus es Medicus,

cus, nam Teorica, & Practica
sunt duo Medicorum crura, tu
verò vno claudicas crure, imper-
fectus ergo Medicus. Tu au-
tem fortunate Catule niger, quid
de Anatome blasphemas? Castel-
lus se Anatomicum fatetur, &
esse gloriatur. vos vero Catuli si-
ne cognitione corporis humani
structuræ; quiquè numquam
mirabile Naturæ artificium inspe-
xistis, *Medici non estis*, vel Medici
cæci, & si Cæcus Cæcum ducit
ambo cadant in foueam. Ergo
vos Medici cæci, facietis vestros
ægros cadere in foueas. Porro
tu baculo eges catule delirans,
qui accusas librorum editores, &
qui continuo student; cui per-
suadebiste, qui *libris numquam*
studes, qui lineam exarare igno-
ras, præstantiorem esse Medicū,
quam, qui noctu, diuq; libris
condendis, & euoluendis inui-
gilat an Medicinæ præstantia
acquiritur, otio, pigritia, & ma-
ledi-

ledicentia? falleris, nemo se cō-
credere Medico, & salutem suā,
quem sciuerit, numquam litteris
operam dare, si sapiens erit,
audebit. nec sine libris, optimus
practicus quisquam euadit. Irride-
o te maxime **Æsopi Catulū**,
qui Botanicam, seu simplicium
Medicamentorum scientiam vi-
tuperas. Salomon, Reges alij, &
præstantissimi philosophi, **Ari-
stoteles**, & **Theophrastus**; Medi-
ci insignes **Hippocrates**, **Galenus**,
Andromachus, & Imperatorum,
nuper elapforum Medici, **Matti-
olus**, **Dodoneus**, **Lectores**, **Bo-
tanici Fallopius Patauij**. **Cæsalpi-
nus Pisis** (taceo **Manardū**, **Syl-
uium**, **Rondeletium**, & similes,
qui maxime incubuere simpliciū
scientiæ) fuerunt iudicati Medi-
ci præstantissimi, & iure quidem,
quia quæro ex te **Catule**, quibus
remedijs tu conaris ægrotos fana-
re? *an medicamentis simplicibus, vel
compositis*? si simplicia ignoras,
quo

quo modo simplicibus vti re-
cte potes? semper errabis. carni-
fex eris maximus. quia nescis,
quod agro sumendum præcepi-
sti. si vteris compositis, hæc ex
simplicibus constant, ignoras
simplicia, ignorabis necessario
composita. dices pertinet hoc
ad pharmacopœum. quis quæso
docuit pharmacopœum, tu debes
eum docere, quia Hipp. Aph. i.
dixit. *Medicum debere docere mini-
stros ægri*, ne errent. & ideo ar-
tem esse longam. Castellus nouit
omnia simplicia, quæ hominibus
nota sunt, eorum nomina, qua-
litates, vtendi modum, quanti-
tatem, & præparationem, tu hæc
omnia ignoras, & te vocas do-
ctum Medicum, ac peritum, Ca-
stellum verò imperitum, nec te
pudet? Diabolus es forma Catuli.
Tu verò rubicunde Catule, phar-
macopœæ scientiam, seu præpa-
rândi medicamēta, vitio vertis me-
dico! Hippocrates, Androma-
cus

cus, Galenus, & omnes Medici
antiqui ipsi erant pharmacopei,
& domi suæ parabant medicamē-
ta, nunc superbia Catuli fecit eū
abhorrere odorem medicamen-
torum, & potius vrinam, ac fe-
ces alui inspicere affectat! nec
eum pudet doceri, ac irrideri ab
indocto pharmacopei puero!
Castellus nō fuit pharmacopeus,
sed scire voluit, vt docere posset
Galenī exemplo alios, nec deci-
peretur à pharmacopeis, in egro-
tantium damnum, ne in ho-
mine quocumq; sciētia utilis rei,
est vituperanda, sed eiusdem
ignorantia: vnde Medicus *ignarus*
compositionis medicamentorum, sepi-
sime errabit in Receptis conscri-
bendis, cuius error irrisioni erit
pharmacopeis, detrimento ægris.
quomodo Catule pharmacopeo
præscribis paranda, medicamenta
si parandi modum ignoras, & qui
sciunt accusas? accede modo tu
nasute Catule, quis ditior est, re-
sponde,

sponde, qui duo, an qui vnum
tantum habet? quis sapientior,
qui duo scit, an qui vnum tantū?
scito medicamentorum prepara-
tionem duplicem esse; alterā vul-
garem pharmaceuticam, alteram
vero subtiliorem Chemicam. tu
reprehendis, qui chemicam no-
uit, alter, qui pharmaceuticam,
ergo inter vos Catulos præstan-
tior erit, qui minus scit, qui minus
st uduit! ergo quo Asini or erit Me-
dicus, eo præstantiorem indica-
bitis vos. Te modo apello Catu-
lum seniore, scabiosum, & su-
perbum. auarus certe es, quia
dissimiles damnes, Equidem sum
Leo meam prædam communem
facio cum cæteris animalibus,
præter cor, nihil mihi conferuo.
Castellus est liberalis, multa sua
opera Typis euulgata gratis ami-
cis, & discipulis donat. in con-
structione Horti publici Messa-
nensis, de suo proprio ære gratis
impendit ultra duo millia aureo-
rum

rum ob publici utilitatem, & sui
nominis æternitatem, vixit, & vi-
uit adhuc splendide, vt natalitijs
eius conuenit. tu avarus quisqui-
lijs, & parcitate fruiere. sed quid
quæso pecuniarum cumulus à
sene decrepito affectatus cum
Medicinæ practicæ præstantia?
in vanum latrat Catulus iste.
Nunc me ad te conuerto Catulū
pedagogi, non omnes scientiarū
Magistri sunt Pedagogi, scientia
blande docetur, vt suauiter assu-
matur, Rethoribus, & Gram-
maticis Emphasis auxilio est, ac
etiam concionatoribus. minime
vero, immo vitium, in Medicinæ
magistris. audi C. Celsum. Inge-
nium, & facundia vincit, morbi
autem, non eloquentia, sed re-
medijs curantur. Quæ si quis elin-
guis vsu discreta bene norit, hunc
aliquanto maiorem Medicum
futurum; quam si sine vsu linguā
suam excoluerit. itaque Castel-
lus numquam fuit pedagogus;
sed

sed Philosophiæ , & Medicinæ
Magister , blandiloquus , & cla-
rus, conuenienti voce , & perspi-
cua , Vos vero Catuli iuniores
cauete ne decipiamini à Vulpi-
bus, si lectiones Castelli sunt lon-
gæ, signum est, copiosam ab ip-
so haberi materiam. anne audi-
uistis illud poetæ, dum breuis es-
se volo , obscurus fio. an doctri-
na sit ordinata, nec ne, non spe-
ctat ad discipulos iudicare, sed
tot opera à Castello edita vni-
formia, & ordinata esse, atque
dilucida, ac clara, doctissimi viri
iudicarunt, & publice testati sūt,
infiniti enim sunt Auctores, qui
publicis suis scriptis Castelli do-
ctrinam, citant, & ad sydera ex-
tollunt. Demum Vulpeculæ erit
respondendum, *novas opiniones*
denotare ingenium acutum, per-
spicax, & promptum, & liberum
sed an hæc nouæ opiniones sint
veræ, ac exacte demonstratæ le-
ctor quilibet ingenuus confide-
rare

na
cla-
pi-
res
pi-
on-
ip-
di-
es-
tri-
pe-
sed
ni-
ne
viri
sūt,
qui
do-
ex-
erit
ones
per-
um
sint
e le-
ide-
e
rare poterit. Senem Philosophiæ,
& Medicinæ professorem emeritu-
tum decet nemini addictum ef-
se, nec verbis alterius magistri iu-
rasse; sed vti suo iure, & inter-
pretari scientiam, quam profite-
tur, suopte ingenio, quam dili-
gentissime, & subtilissime, non
autem aliorum sententia. Tu
Vulpecula sub specie charitatis,
ostendis tuum seruile ingenium,
quod nihil noui gignere valet;
cibum ab alijs masticatū reman-
des, lectiones à præceptore tuo
habitas, nec dum à te exacte per-
ceptas alijs communicas. nec à
quisquilijs optimum secernere,
ac indicare vales. Triumphet igi-
tur Castellus, latrent Catuli ad
raucedinem, Asini rudiant, frau-
des moliatur Vulpecula, Lupus
canes imitetur vlulando. Panta-
lon insaniat, nil nocebit. omni-
scius Castellus Triumphet iterū,
clament Musæ Castellum Me-
dicorum ducem, & antesignanū,
in

in Philosophia , Teorica , Praxi,
Anatome, Chirurgia, interpræ-
tatione auctorum , ac librorum,
editionibus, in simplicium, Phar-
macopeiæ, ac Chymix peritiâ,
præterea nouarum subtilissima-
rumq; interprætationum aucto-
rem indefessum, perspicuum, ac
verum cæmant. ex quibus dotibus
ornatum, peritissimum Medicū
Hippocraticum proclamet ipse
Apollo, cum suo AEsculapio, in
dedecus, & ignominiam medi-
corum, qui nomine, non res
Medici dicuntur. vtpote quum
sint ignari omnium virtutum,
quibus optimus Medicus imbu-
tus esse debet. vos igitur Catuli,
Vulpes, & Lupi, ac Asini Leonē
agnoscite superiorem, & valete,
vt continua rabie meæ prosperi-
tatis corda vestra angantur, &
contabescant. dabam e spelunca
Africana, 3. a Solis ingressu in
meo signo in Zodiaco, a creatio-
ne Mūdi 5596. Rex Animalium
Princeps Medicorum.

EPANGELIA^I

Lectio num habendarum

IN PVBLICO

GYMNASIO

hoc Anno

In Hippocratis Aphorismos, & earum breuissimum Compendium

A DOCTORE

PETRO CASTELLO

ROMANO.

Lectio I. Quæstio de Auctore Libri Aphorismorum soluetur.

Lect. II. Quæstio proponetur, quid sit Aphorismus.

Lect. III. Disputatur Definitio Aphorismi.

Lect. IV. Quaritur Divisio Aphorismorum.

Lect. V. Quaritur à quo, & quando legendi Aphorismi.

Aphorismus I.

Ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καιρὸς ὀξύς ἢ δὲ πέτρα σφαλερὴ, ἢ δὲ κρίσις χαλεπὴ. Δεῖ δὲ ἔμόνον ἑαυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα, καὶ τὸς πασέοντας, καὶ τὰ ἑξωθεν.

Vita brevis, Ars verò longa, Occasio præceptis, Experimentum periculofum, Iudicium difficile. Oportet autem non solum seipsum præstare oportuna facientem; sed & ægrum & assidentes, & exteriora.

IN Aphorismorum explicatio-
ne scholasticè me geram. Bre-
uiter Primò, Aphorismi explana-
tionem adumbrabo ea methodo,
quæ in vfu puncta recitantibus pro
Doctoratus laurea apud nos esse
solet, vnde connexionem primò.
deinde Auctoris intentionem. ter-
tiò, eius probationem. Quartò,
Aphorismi diuisionem. Quintò de
niquè

niſque verborum explicationem
afferam. Difficultates autem emer-
gentes, & pleniorẽ explicationem
in quotidianis lectionibus
habebitis.

Nequit Aphoriſmus iſte, quia
primus eſt, cum ſuperioribus con-
necti, nec de Aphoriſmi eſſentia
eſt, vt alijs connectatur; quærunt
tamen omnes interpretes aliquã
connexionem cum ſequentibus.
Varij variè connectere nituntur:
aliqui veluti prohemium operis,
operi connectunt. Nos dicimus,
vt ſecundus connectitur primo,
ita primum cõnecti ſecundo. Vnde
quia Hippocrates dixit occaſio-
nem velocem, experimentum pe-
riculoſum, & iudicium difficile.
In ſecundo dat iudicium de eua-
cuatione, in tertio aphoriſmo de
experimento periculoſo: in quar-
to de occaſione veloci, & hæc eſt
perbella connexio Hippocrate,
digna: primo autem connectitur
cum ſecundo aphoriſmo, quia cū

dixisset, iudicium esse difficile, in secundo aphorismo docet, iudicii difficultatem tollere, dicendo, ex conferentia, & tollerantia haberi verum, & facile iudicium de euacuatione bona, & mala.

Intentio Hippocr. in hoc aphorismo duplex est: prima, & prophemialis est docere aphoristicā doctrinam esse tradendam, quia Vita brevis: secunda intentio est probare artem esse longam, ideò abbreviandā: probat autem, quia Medicus utitur Occasione, Experimento, & Iudicio: hoc est difficile, alterum fallax, & periculosum, illa verò præcept. Et confirmat, etiam, quia Medicus debet etiam ægrum, assidentes, & exteriora opportuna facientes præstare, quod est difficile.

Hæc duplex intentio duplici argumentō probatur: prima autē sic.

Omnis ars longa, quæ tempore breui est addiscenda debet breviri.

Sed

Sed medicina est ars longa discenda in vita humana breui.

Ergo Medicina debet breuiari: breuiatur aphoristicè tradita. Ergo.

Maiorem, vt notissimam, re-
ticit Hippocrates.

Minorem probauit ab Occasio-
ne, Experimento, & Iudicio: con-
firmavit ab erratis ægroti, assi-
dentium exteriorum.

Secundaria intentio sic proba-
tur.

Quæ faciunt, vt artifex Medi-
cus difficulter assequatur suum fi-
nem, faciunt artem medicam lon-
gam. Sed Occasio, Experimen-
tum, Iudicium, & Ægri, ministro-
rum, exterorumq; errata, faciunt,
vt Medicus difficulter assequa-
tur suum finem.

Ergo hæc faciunt artem medi-
cam longam.

Diuiditur hic Aphorismus in
tres particulas.

Prima pars est Aphorismus his

verbis definitus. *Vita brevis, ars longa.*

Secūda pars est probatio Aphorismi. *Occasio præceps, Experimentum fallax, Iudicium difficile.* subintelligitur. Sed ars, quæ his constituitur, est longa.

Ergo ars medica est longa, quod erat probandum, vel anteponendum verbum, quia.

Tertia pars est cōfirmatio probationis ex parte non medica.

Confirmatur igitur probatio. Quare *Occasio præceps*? quia æger, ministri, & exteriora cunctantur. Quare *Experimentum fallax*? quia æger, ministri, & exteriora errando naturam impediunt. Quare *Iudicium difficile*? quia æger, ministri, & exteriora non obediunt Medico.

Porro, *Vita*, est permanentia vnionis Animæ cum Corpore: dicitur autem, *brevis*, non simpliciter, sed respectu Artis longa.

Ars autem longa ob tot difficultates.

Occa-

Occasio, est pars temporis momentanea, dicitur *acuta*, & *præceps*, quia celerrimè transit.

Experimentum, est memoria rerum præteritarum pluribus sensibus comprobata, dicitur *fallax*, quia non semper correspondet: aliàs *periculosum*, ratione lubricum.

Iudicium, est existimatio factorum, vel efficiendorum. dicitur *difficile*, quia tempus, modus, & quantitas remediorum proportionata, est inuentu difficilis. reliqua sunt clara.

Lectione VI. Quaritur, an iste Aphorismus sit probemium Operis, vel Artis, & connexus.

Lecl. VII. Quaritur Hippocratis intentio.

Lecl. VIII. Quæstio erit de ratione intentionis, & de diuisione Aphorismi.

Lecl. IX Quaritur quid sit Vita.

Leet. X. Quaritur, an Vita terminus sit fatalis, vel mobilis.

Leet. XI. Definitur questio, an Medicina sit necessaria.

Leet. XII. Quaritur, an Ars sit longa, & Occasio praecept.

Leet. XIII. Quaritur, an Experimentum fallax sit, & iudicium difficile.

Leet. XIV. Questio de Medici officio.

Leet. XV. Quaritur de Astantium officio.

Aphorismus II.

Ἐν τῇσι ταραχῇσι τῆς κοιλίης, καὶ τοῖς ἐμέτοισι τοῖσιν αὐτομάτως γινόμενοισιν ὃ μὲν δεῖ καθαίρεσθαι, καὶθαίρονται, συμφέρει τε, καὶ εὐφόρως φέρουσιν. ἢν δὲ μὴ, τὲναντίον, ὅτο δὲ καὶ κοίναγγυεῖν, ἢν μὲν οὐα δεῖ γίνεσθαι γίγνοιτο, συμφέρει τε καὶ εὐφόρως ἔχουσιν. ἢν δὲ μὴ τὲναντίον ἐπιβλέπειν ἐνδεῖκα, χύρην, καὶ ἄρην, καὶ ἡλικίην, καὶ νῆκος ἐν ἧσι δεῖ, ἢ ὄ.

In perturbationibus ventris, & vomitibus spontaneis, si qualiter purgari oportet purgentur, confert, & leuiter ferunt: sin minus, contra. Sic & vasorum inanitio si qualiter fieri oportet, fiat, confert & leuiter ferunt: sin minus, contra. Inspicere itaque oportet & regionem, & tempus, & etatem, & morbos, in quibus conueniat, aut non.

Conne&itur hic Aphorismus cum superiore proemio, quia

cum proposuisset artis longitudinem ex parte Occasionis præcipitis, Experimenti periculosi, & Iudicii difficilis: sequitur modo difficultates tollere, & primò circa purgationem, ostendendo purgandi veram Occasionem, Experimentum in purgatione certum, & Iudicium de purgatione facile: & hæc est connexio artificiosa, & Hippocrate digna.

Intentio autem est, incipiendi hunc librū ab vniuersalissimo aliquo præcepto oēs Euacuationis species cōtinentē, medicæq; in arte difficultates tollere: vnde hic aphorismus docet congruam Occasionem, Iudicium facile, & Experimentum certum omnis euacuationis, siue fiat per inediam, siue per chirurgiam, siue per pharmaciam, vnde qualiter sit facienda euacuatio iudicetur.

Ratio intentionis est ex ipso aphorismo in syllogismum redactio deprompta: ita

Omnis Naturalis Vasorum inanitio, si qualiter fieri oportet, fiat, confert, & leuiter fertur.

Sed omnis Artificialis Vasorum inanitio debet esse qualis est Naturalis.

Igitur omnis Artificialis Vasorum inanitio, si qualiter fieri oportet, fiat, confert, & leuiter fertur.

Probatur Maior, hoc modo, quia Vomitus, & Ventris perturbationes spontaneæ, sunt euacuationes Naturales.

Diuiditur Aphorismus in tres partes. In prima ponit Probationem. In secunda Conclusionem. in tertia Consilium. & quia secunda pars est ipse aphorismus. & vox Vasorum inanitio, supponit vniuersaliter continebit omnem euacuationem, quæ fit, vel per inediã, vel per chirurgiam, vel per pharmaciam. Prima autem pars supponit tantum de euacuatione naturali solum, vel deorsum.

Perturbatio ventris, est alui flu-

or impetuosus.

Vomitus spontaneus, est contra distinctus a facto ab arte, ope pharmaci.

Purgatio, est humorum qualitate infestantium euacuatio.

Qualiter, dico cum Santorio, non qualia, quia loquitur Hippocrates, de qualitate euacuationis fiendæ, non de humorum euacuandorum qualitate.

Confert. & facile ferunt, confertentia pertinet ad affectus præternaturam; facilis tollerantia ad vires ægrotantis.

Vasorum inanitionem, Galenus interpretatur omnem euacuationem.

Regio, est locus ubi degit ægrotans.

Tempus, anni tempus, & aeris constitutio.

Aetas, diuiditur in pueritiam, adolescentiam, iuuentutem, virilitatem, senectutem, & decrepitam ætatem.

Morbus, est affectus præter Naturam ledens actiones corporis primo, & per se.

Lecl. XVI. Quaritur connexio, & intentio, ac difficultates solvuntur.

Lecl. XVII. Affertur vera intentio Hippocratis in hoc Aphorismo, & probatur.

Lecl. XVIII. Divisio perpenditur, & verba explicantur.

Lecl. XIX. Explicantur conditiones, ad euacuationem requisita.

Aphorismus III.

Εν τοῖσι γυμνασικοῖσιν αἱ ἐπ' ἄκρον
 εὐεξίαι σφαλεραί· ἢ ἐν τῷ ἐσχατῷ ἔω-
 σιν. ἔ γάρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐ-
 τῷ καὶ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ ἐκ ἀτρε-
 μέεσι, ἐκ ἔτι δύναντα ἐπὶ τὸ βέλτιον
 ἐπιδιδόναι λείπεται· ἐν ἐπὶ τὸ χει-
 ρον τετέων· ἔν εἰνεκα τὴν εὐεξίην λύ-
 ειν συμφορᾷ μὴ βραδέως, ἵνα πάλιν
 ἀρχὴν ἀνατρέψας λάβῃ τοῦ σώματος. μη-
 δὲ τὰς συμπτωσίσας ἐς τὸ ἐσχατον
 ἄγειν. σφαλερόν γάρ ἀλλ' ὁκοῖν αὐτὴν
 φύσις ἢ τὴν μάλλιντος ὑπομένειν, εἰς τὸ
 ἄγειν. ὡσάντως δὲ καὶ αἱ κενόσεις
 αἱ ἐς τὸ ἐσχατον ἄγεται, σφαλεραί,
 καὶ πάλιν αἱ ἀνατρέψαι αἱ ἐν τῷ ἐσ-
 χατῷ εὔσαι, σφαλεραί.

*Se exercentium ad summum boni
 habitus periculosi si in extremo fue-
 rint, neq. enim possunt manere in
 eodem, neque quiescere, cum verò non
 quiescant, nec amplius possint in me-
 lius crescere, reliquum est igitur, ut
 in deterius. His igitur de causis bo-
 num habitum solvere expedit statim*

ut renutrirī incipiat corpus: neque
verò compressiones ad extremum us-
quē ducere, periculosum enim; sed
qualis natura fuerit eius, qui per-
ferre debet, ad id ducendum: Sic
& euacuationes, quæ ad extre-
mum ducunt periculosa. & rursus
renutritiones, quæ in extremo sunt,
periculosa.

Connexio huius Aphorismi
cum superioribus est. Quia
cum Hipp. in primo Aphorismo
qui prohemij locū obtinet, dixe-
rit experimentum esse periculosum,
& iudicium difficile, & in secundo
egisset de iudicij difficultate tol-
lenda circa qualitatem euacuatio-
nis, pergit in hoc 3. Aphor. agere
de experimenti periculo circa
quantitatem adiectionis, & detra-
ctionis: vnde quater vocem peri-
culosi, seu *σφαλεως* scribit. ut in-
notescat ipsum de re in Medicina
periculi plena agere.

Intentio autem Hipp. est non
de

de sola quantitate Dietæ, vt Crispus, vel phlebotomie, vt Capiuaceus, aut Pharmaciz, vt alij, agere. sed duplex mihi videtur Auctoris intentio. Primaria probans sua dicta in prohemio. docere Experimentum esse periculosum in tota Medicina, quæ fuit definita Adiectio, & Ablatio. & tam factum per pharmaciam, quam per chirurgiam, vel Dietam, quæ sunt Medica instrumenta, quantitatem dementia vel apponentia.

Secunda intentio, & huius aphorismi propria est demonstrare. quatuor extrema in Medicina esse periculosa, nempe summam vasorum repletionem, summam refectionem ex cibis, summam vasorum inanitionem, & summam humorum euacuationem. sed cū hæ faciendæ fuerint, esse faciendas secundum vires patientis, ac si dicat, quamuis magna sit indicatio, non tamen expleri posse, nisi fuerint validæ Vires.

Diuiditur Aphorismus in duas partes in prima ponit antecedēs ad suam conclusionem, in quō artificiose probat, summam, repletionem esse periculosam, ex qua infert etiam contrariū, idest summam Vasorum compressionem, etiam periculosam. in secunda parte ponit Conclusionem duplicem illatam ex duplici antecedente: nempe primam. *sic, & euacuationes, &c.* & secundam. *Et Rursus refectiones, &c.* ostendens extremas euacuationes, & refectiones esse periculosas.

Probatur Aphorismus hoc Argumento.

Si extrema repletio optimi humoris in perfecte sanis, & valentibus corporibus est periculosa, & item in iisdem extrema vacuatio est periculosa. ergo in omnibus extrema repletio, & extrema euacuatio erunt periculosa.

Quo ad verborum Explicationem, per Gymnasticos, & se exercen-

centes Hipp. intelligit vniuersaliter omnes, qui perfecte sani, & viribus validis appareant. sed quando eos amplius specificat ad existentiam in extremo, potest intelligi de Antiquorum Athletis, in quorum corporibus Vasa erant ad extremum sanguine repleta.

Per *Habitum*, licet hec vox multipliciter sumatur, hic Hipp. intelligit corporis structuram, & Organicam dispositionem.

Compressiones sunt concidentie Vasorum, quæ post extremas inanitiones succedunt.

Refectiones intelliguntur à cibis assumptis Vasorum intumescationes, & corporis renutritiones.

Lectio. XX. Questio de Connexione, alia de Intentione.

Lectio. XXI. Terminatur Questio de Intent Hipp.

Lectio XXII. Proponitur Diuisio Aphorismi, & Verba explicantur.

Aphorismus IIII.

Αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δΐαιται,
καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν αἰτί παθεσι
καὶ ἐν τοῖσιν ἐξέσιν, ἢ μὴ ἐπιδεχέ-
σας, σφαλῆσαι, καὶ πάλιν αἱ ἐς τὸ ἔσ-
χατον λεπτότητος ἀφυγμέναί δΐαιται,
χαλεπαί. καὶ γὰρ αἱ πληρώσιες ἐς
τὸ ἔσχατον ἀφυγμέναί, χαλεπαί.

*Tenuēs, & exacti victus, & in
longis semper passionibus, & in acu-
tis, vbi non expedit, periculosi sunt.
Et rursus victus ad extremam te-
nuitatem progressi, difficiles sunt,
& repletiones ad extremum progres-
sa difficiles sunt.*

Continuatur hic Aphorismus
cum superiore, quia cum
in primo dixisset Hipp. Artem el-
se longam, quia experimentum
periculosum. hoc voluit demon-
strare in sequentibus: vnde Aph.
3. Vniuersaliter docuit periculo-
las esse extremam Vacuationem,

compressionem, repletionem, & refectionem factas, vel per Dietā, vel per chirurgiam, aut pharmaciam. Nunc in particulari hoc Aph. 4. pergit particulariter idem periculum in extremo victu aegrotantium demonstrare incipiens à Victu, quia antecedentem Aphorismum finierat in Victu.

Intentio autem Hippocratis est improbare victum tenuem, atque etiam victum tenuissimum. primo in morbis longis. 2. in quibusdam Acutis; sed quod in ijs victus tenuis sit periculosus, dicit, & non probat in prima parte Aphor. At quod in ijsdem victus tenuissimus sit gravis, ponit in secunda parte, & probat à contrario.

Cum igitur Aphorismus diuidatur in duas partes principales, prima probatur à nobis ex doctrina Hippoc. hoc Argumento.

Victus, qui non conseruat vires vsq: ad Morbi statum est periculosus, vt patet Aphor. 9.

Sed

Sed victus tenuis, & exquisitus in morbis longis, & Acutis ex decidentia non conseruat vires vsq; ad Morbi statum.

Ergo Victus tenuis, & exquisitus in Morbis longis, & acutis ex decidentia est periculosus.

Secunda autem pars Aphorismi probatur per contrarium ab Hipp. hoc argumento à nobis.

Sicut se habet repletio extrema ciborum, ita inanitio extrema, ex victu tenuissimo, quia contrariorum eadem est ratio.

Sed repletio summa ciborum in longis morbis, & acutis ex decidentia est difficilis. vt patet 2. aph. & 7. aph. 62.

Ergo inanitio summa ex victu tenuissimo in longis morbis, & acutis ex decidentia est difficilis.

Quo ad Verborum explicationem, per *Victum* licet Gal. aliquoties, & Medici cōmuniter, sex rerum non naturalium dictarum, vsum intelligant, Hic tamen Hip,

non nisi cibum, & potum vult, qui
victus ab Hipp. multiplex est, te-
nuissimus exacte, tenuissimus sim-
pliciter, tenuis exacte, tenuis sim-
pliciter. paulo plenior, & plenus. te-
nuissimus fit per solū potū, tenuis
per sorbitionē, plenus per cibos.

Morbus est affectus præter Na-
turā lædēs corporis operationes
primo, & per se.

Acutus verò est, qui & Velox,
& periculosus est, distinguitur in
acutissimum exacte, qui 4. die
terminatur. in acutissimum sim-
pliciter, quis 7. in Acutū Exacte,
qui 11. in Acutum simpliciter, qui
14. in Acutum non exacte, qui ad
20. protrahitur, & in Acutum ex
Decidentia. qui vsq. ad 40. reli-
quos appellat longos.

*Lectio. XXIII. Quæritur Connexio,
& intentio.*

Lectio. XXIV. Quæritur diuisio.

*Lectio. XXV. Quæritur an Oua fa-
niant victum plenum, & conue-
niant*

niant in febris.

Lecl. XXVI. Quaritur, quis sit
Morbus Acutus.

Aphorismus V.

Εν τῇσι λεπτήσι διαίτησιν ἀμαρ-
τάνουσιν οἱ νοσούντες δι' ὃ μᾶλλον βλά-
πτονται πᾶν γὰρ τὸ ἀμάρτημα ὃ ἀθ-
γίνεται, μέγα γίνεται μᾶλλον ἐν τῇ-
σι λεωτῇσι, ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγων ἀδροτέ-
ρησι διαίτησιν. διὰ τὸτο καὶ τῇσιν
ὕγιαίνεσι σφαλεραί· αἱ πᾶνι λεπταί
καὶ κατεσκευῆται, καὶ ἀκριβέες δίδαι-
ται, ὅτι τὰ ἀμαρτανόμενα χαλεπότε-
ρον φέρουσι. ἐξ τούτου ἐν αἱ λεπταί, καὶ
ἀκριβέες δίδαιται σφαλεραί, ἐς τὰ
πλείστα τῶν μικρὸν ἀδροτέρων;

*In tenui victu Aegri peccant, i-
deo magis leduntur Omne enim
peccatum, quod fit magnum fit ma-
gis in hoc, quàm in paulò pleniorē
victu. Propterea etiam sanis pericu-
losus existit valdè tenuis, exquisi-
tus, & constitutus victus, quoniam
errata difficilius ferunt Quapropter
tenuis.*

tenuis. & accuratus victus maximus
ex parte periculosior est, eo, qui paulo
plenior.

Conne&itur hic Aphorismus
cum superiori, quia cum di-
xisset Hippocrates in primo A-
phorismo, Experimentum medi-
cum esse periculosum, & id osten-
derit aphorismo superiori in victu
exquisite tenui, qui medius est in-
ter tenuissimum, & plenum, pe-
nes eius usum in morbis; nam
neque in longis, neque in omni-
bus acutis cōuenit. Sequitur mo-
dò eundem etiam probare, con-
siderato eodē victu tenui, exquisito
in morbis acutis, in quibus cōue-
nit, esse etiā periculosum ex parte
agrotantium, qui sæpè delinquent,
& delictum istud talem adhibētes
victum magis lædit, quàm paulo
plenior.

Intentio Hippocratis est osten-
dere medicinam esse periculosam,
etiam in victu tenui adhibito in

mor-

morbis acutis, quibus convenit,
quia si fuerit exquisitè tenuis est
periculosior paulò pleniori, &
Medicum debere praevidere erra-
ta egrotantis.

Ita autem probat suam inten-
tionem Hippocrates.

Quo maior est error, eo magis
est periculosus.

Sed quicumque error magnus
committitur ab egris in victu te-
nui, maior est, quàm in victu pau-
lò pleniore. Ergo.

Victus tenuis, atque admodum
exquisitus eo, qui sit paulò pleni-
or, est magis periculosus.

Minor probatur. Qui victus sa-
nis validis est periculosus, idem
egris debilibus erit magis peri-
culosus.

Sed sanis periculosior existit
valdè exquisitus, & constitutus
victus, quàm paulo plenior; nam
errores graviter ferunt. Ergo.

Quicumque error committitur
ab aegrotis in victu tenui, maior

est, quàm in victu paulò pleniore.

Diuiditur hic Aph. in tres partes, quia tria probat Hipp.

Primo enim probat in Ægris Victum tenuem esse periculosiorem paulo pleniore, quia errant, & erratum magnum magis lædit adhibentes victum exquisitius tenuem, quàm paulo plenior.

Secundo idem probat in sanis, quia errata in Victu valde exquisito difficilius ferunt, quàm in alio Victu.

Tertio propter probata de ægris, & de sanis concludit vniuersaliter, quòd victus exquisitè tenuis magna ex parte periculosior est paulo pleniore, tam in ægis, quàm in sanis.

Quo ad Verborum explicationem *Victus tenuis*, Colligitur ex Hipp. in libris de Victu acutorum, & alibi eū fieri per solas sorbitiones hæ enim facilius cōcoquuntur, quàm cibi mansi. Galenus vero docuit in superiori commento esse eum,

qui

qui sit per pauca , aut parum nutri-
entia edulia , qualis est Prisa-
na succus , & eius terminum esse
virium exolutionem, quarum gra-
tia nutrimus .

Sic Victus tenuis, exquisitus, &
constitutus , erit tenuis secundum
substantiam, idest sorbilis . exqui-
situs secundum qualitates , & pa-
rum nutriens , & constitutus se-
cundum determinatam quantita-
tem , & tempus .

Victus autem paulo plenior. nō
est Victus simpliciter plenus . sed
victus tenuis quidem substantia;
sed paulo plenior eo victu valde
tenui , qui est exquisitus , & con-
stitutus , vnde erit Victus tenuis
non exquisitē .

Peccata Ægrotantium iam in-
dicauit primo Aph. dū dixit oport-
tere agrum non peccare . in Vi-
ctu autem tenui peccant agri po-
tius versus nimium tenuem, quam
versus minus tenuem, & hic Hipp.
intelligit de peccato circa tenuio-

rem, seu exactiorem. quod patet, quia dicit tutius esse vergere ad plenius, quam ad exactius, ergo erratum, & periculum est, dum ægri vergunt ad exactius. dicit autem comparatiue *periculosius*, quia videtur in ægris duplex esse periculum, & vergere ad plenius, & ad exactius. concludit periculosiorem esse victum valde tenuē, & exquisitum.

Peccatum autem ægrotantium de quo hic loquitur Hipp. non est quodcunq; sed magnum, quicquid dicat Crispus, vocem magnam esse superfluum, & cum dicat *omne peccatum*. & nullum excipiat, erit peccatum non solum in cibo; sed etiam in reliquis sex rebus non naturalibus.

Læduntur autem à peccatis ægrotantes, dum augentur symptomata, vel noua superveniunt. Sani autem peccata grauis ferre dicuntur. dum ex Hip. lib. de ver. med. *Si quis assuetus prandere, ita*

ut ei hoc conferat, abstinuerit, im-
potentia, vehemens tremor, Animi
deliquium; postea oculi pallidi, Uri-
na crassa, & calida, os amarum, et
viscera ipsi pendere videbuntur ver-
tigo, iracundia, tristitia.

Lecl. XXVII. Quaritur connexio

Lecl. XXVIII. Quaritur quis sit
victus tenuis, secundum Galent.

Lecl. XXIX. Victus tenuis Hippo-
cratica explicatio.

Lecl. XXX. Quaritur intentio A-
phorismi quinti, & Diuisio.

Aphorismus VI.

Εἰς δὲ τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχα-
ται θεραπείαι ἐς ἀντίθεσιν κρείσσειν.

*In extremis autem morbis extre-
ma exquisitè curationes optima sūt.*

Hic brevis Aphorismus, seu
potius Axioma medicum,
potest connecti cum superiore
per particulam coniunctivam *au-
tem*, cum scribat *extremis autem*
ita ut cum in superiori dixerit Vi-
ctum extremum esse periculosum
subdat nunc, extremis tamen
morbis esse optimum. Melius ta-
men nequitur cum sequenti.

Intentio Hipp. hoc Axiomate
est docere Victum extremum, &
tenuissimū extremis morbis con-
venire. Quod Axioma per se est
vniuersalissimum, & non solum
ad Victum: sed ad omnem actio-
nem medicam extendi potest. &
adeo

adeo est vniuersale, vt totam medicinam contineat, directe quidem indicat contraria contrarijs opponenda esse. indirecte verò indicat non extremis non extrema conuenire, & extremis non esse optima non extrema.

Probari posset hoc Axioma hoc pacto.

Contraria contrarijs sunt optima remedia.

Sed extrema remedia sunt contraria contrarijs morbis.

Ergo extrema remedia sunt optima extremis morbis.

Diuisionem nō patitur hic breuis aphorismus, nisi velimus eum in prædicatum, & subiectum diuidere.

Extremus autem morbus proprie est ille, quo maior non datur, siue essentiam, siue motum siue magnitudinem, siue morē cōsiderauerimus; sed hoc loco probabile est Hipp. intelligere Morbos peracutos, seu acutissimos.

Per *Extremas curationes* fortasse intellexit extremum Victum, idest tenuissimum. licet vox curationis, latissime pateat, ad omne genus artis curatricis. ita ut licet Gal. dicat duo esse summa præsidia, nempe purgationem, & sanguinis missionem; tamen alia etiam adsint extrema, vt Victus tenuissimus. Præterea est Aphor. ultimus 7. sectionis.

Quæcumq; non sanant medicamenta, ea ferrum sanat, quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat, quæ ignis non sanat, ea incurabilia existimare oportet. Vnde extrema curationes possunt fieri per Victum, per chirurgiam, & per pharmaciam.

Exquisite. idest cum summa diligentia, & attentione.

Optimæ dicuntur. vt pateat dari etiam bonas curationes; sed non optimas: quia optimæ debent esse æquales Morbo, in gradu, & quantitate, vnde si quis extrema
extre-

extremis opponit, optime operatur. si autem à leuioribus incæperit, non opponet extrema, unde non erit optima curatio, licet sit bona.

Lect. XXXI. Quaritur connexio, & intentio.

Aphorismus VII.

Ὅτι καὶ μὲν κάτοξυ τὸ νέσημα, ἀντί-
 να τῆς ἐσχάτης πόνος ἔχει, καὶ τῇ
 ἐσχάτῳ λεπτοτάτῃ διαίτῃ χρῆσθαι
 ἀναγκαῖον. ὅτι καὶ μὴ, ἀλλ' εὐδέχεται
 ἀδρύτερος διαίτην, τοσούτου ὑποκατα-
 βαίνειν, ὅσον ἂν ἡ νέσος μαλθακω-
 τέρη τῶν ἐσχάτων ᾖ.

*Cū autem fuerit peracutus Mor-
 bus, statim extremos labores habet,
 et extreme tenuissimo victu necessa-
 rio utendum est. ubi vero non; sed
 uti licet pleniore victu, in tantum
 subdescendendum est, in quantum
 morbus extremis fuerit mollior.*

ADEO connectitur hic 7.
 aphorismus cum 6. supe-
 riore, ut unus idemq; videatur
 esse aphorismus. videlicet, ut 6. sit
 maior Argumenti propositio 7.
 verò sit propositio minor cum sua
 probatione, atq; conclusione.

Quod si dixerimus cum quibus-
 dam

dam 6. & 7. vnum, & eundem esse Aphorismum. hoc modo connectetur cum 5. Aphorismo. ut cum in quinto egisset de usu Victus tenuis pro morbis acutis, nunc agat de usu victus tenuissimi pro morbis acutissimis.

Intentio Hippocratis clarissima est in hoc aphorismo, morbos acutissimos requirere victum tenuissimum. ad quod probandum hac utitur argumentatione.

Extremi morbi postulant extrema remedia.

Sed Morbi peracuti sunt Morbi extremi.

Ergo Morbi peracuti postulant extrema remedia.

Iterum. Extremum remedium est inedia.

Sed morbi acuti postulant extremum remedium.

Ergo morbi acuti postulant inediam.

Minor primi Argumēti ab Hipp. tetiatur : sed eius loco assertur

eiuidem probatio, quod morbi acuti sint extremi hoc Syllogismo.

Morbus, qui statim habet extremos labores, est extremus.

Sed peracutus statim habet extremos labores.

Ergo Morbus peracutus est Morbus extremus.

Diuiditur hic 7. aphorismus in duas particulas. in prima. Acutissimo morbo tenuissimum victum aptat; ex quo veluti fundamento victum instituit in 2. parte conueniēte ceteris morbis: prout enim magis, & minus sunt imbecilliores, & ab acutissimo distantes, magis, & minus plenum victum requirunt.

Quo ad verba difficiliora. *Peracutus* morbus est, isdem ac acutissimus, qui semihebdomada terminatur. Extrema autem vocat labores, affectus, & accidentia leuissima, ac extremus victus inedia erit.

Lecl. XXXII. Quaritur connectio,
intentio, & diuisio.

Lecl. XXXIII. Quaestiones circa
verba Aphorismi.

Aphorismus VIII.

Ὅταν δὲ ἀκμᾷ τὸ νόσημα, τότε τῇ λεπτατάτῃ διατῇ ἀναγκάσθαι χρῆσθαι.

Quando autem viguerit morbus,
tunc tenuissimo victu uti oportet.

Connectitur hic aph. cum 2.
parte superioris aph. vbi di-
xit Morbo minus acuto, qui non
habet statim extremos labores,
pleniorum victum convenire, &
secundum maiorem, & minorem
morbi mollitiem magis, & minus
tenuem. nunc subdit, quum idem
morbus ad suum vigorem perue-
nerit, tunc victu tenuissimo utē-
dum esse.

Quare Hipp. intentio in hoc
8.aph.

8. aph. erit docere, quando morbus acutus in vigore constiterit, tunc victu tenuissimo uti oportere.

Nec diuisionē patitur hic brevis aphorismus. sed quia Gal. in commento huius sententię duplicem reddidit causam. nempe quod in statu victus tenuissimus conueniat, tum propter casuum magnitudinem, tum propter morbi coctionem, ideo duplici argumento probari potest.

Primo sic probatur. cum in morbis extremi sunt labores, tunc victu tenuissimo utendum.

Sed in vigore sunt extremi labores.

Ergo in Vigore, victu tenuissimo est utendum.

Secundo sic à Gal. probatur: cum Natura humorum coctioni vacat non est distrahenda.

Sed in vigore humorum coctioni vacat.

Ergo in Vigore non est distrahenda.

Restant duo verba explicanda pro pleniori huius Aphorismi intelligentia, nempe quid intelligatur *Vigor*, & quid *victus tenuissimus*.

Duplex est *Vigor* absolute, & simpliciter, *Vigor* absolute, est quum aliquis morbus habet vigorem acutissimum, & symptomata sunt in extremo, & fit concoctio. tunc *Victu* tenuissimo utendum, quia status est breuissimus, & morbus acutissimus, vel saltem, acutus. si verò fuerit *vigor* simpliciter, ut in quartana tempus scilicet coctionis morbi, quia *vigor* longus est, nec cum maximis symptomatib. multa nature pugna ideo non *victus* tenuissimus; sed qui sit minor, quam in alijs Quartana temporib. conveniet. Per *Victum autem tenuissimum* cum Hipp. intelligimus solam materiam potabilem. non autem sorbitionem, multo minus cibum, qui mandatur.

40 *Epangelia*
Lect. XXXIV. Queritur connexio,
& intentio.

Aphorismus IX.

Συντεκμάρισθαι δέ χρὴ καὶ τὸν
νόσοντα εἰ ἐξαρκώσει τῇ διαίτῃ πρὸς
τὴν ἀκμὴν τῆς νόσου καὶ πρότερον ἐκεί-
νος ἀπανθήσει πρότερον, καὶ ἐκ ἐξαρ-
κώσεως τῇ διαίτῃ, ἢ νόσος πρότερον ἀ-
πανθήσει, καὶ ἀμβλυνέται.

Simul coniectare autem oportet,
et agrum, an sufficiat dieta usque
ad vigorem morbi, et utrum ille
deficiat prius, nec perduret illo vi-
ctu. vel morbus prius deficiat, ac
obtundatur.

Connectitur hic aphorismus
cum prohemio à quo pen-
dent omnes aphorismi huius libri
primi, quia dixerat in eo *iudicium*
difficile. nunc id probat exemplo
difficilis cognitionis, quæ habe-
tur de tēpore futuri vigoris mor-
bi,

bi, cum hoc tempus, debeat conjectura assequi, non ratione, vel sensu, dixerat etiam occasionem esse precipitem. quæ cum sit in tempore. ostendit nunc Hipp. occasionem exhibendi victum tenuissimum esse in Vigore Morbi, non autem in principio, vel augmento. connectitur etiam cum 7. aph. in quo ait. morbum acutissimum statim tenuissimo victu egere. & 8. quod victus tenuissimus in Vigore conveniat. nunc ex his infert, morbos, qui non statim sunt in vigore, nec statim requirere victum tenuissimum; sed in vigore tantum, quia ex tali victu, vel possunt perdurare vsque ad vigorem, vel non.

Intentio Hipp. est admonere medicum, ut simul cum Vigore morbi consideret vires ægrotantis, an victu tenuissimo, qui convenit in vigore, æger à principio vsq. ad statum perdurare possit, & an ante statum futurum sit, ut tali victu

victu deficiat ager, vel morbus.

Probatur. Victus tenuiffimus
cōuenit, quando ager poteft per-
durare ad Mor. Vigorem. fed per-
durare vſq; ad morbi vigorem cō-
iectura aſſequi poteft. ergo. con-
iectari oportet, an ager victu
tenuiffimo perdurare poſſit ad
Morbi Vigorem.

Diuiditur hic Aph. in tres par-
tes in prima ponit ſuam intentio-
nem. Coniectandum eſſe, an ager
cum victu ſufficiat perdurare, donec
morbus conſiſtat. in ſecunda. Vtrū
prius ager deficiat. in tertia. An
morbus ante vigorem deficiat.

Circa Verba dicam coniectari
coniecturis rem aſſequi intelle-
ctu difficilem eſt, & coniectu-
randi modū poſtea docebit aph.
12. per *agrum* intelligit Vires agro-
tantis. per *dietam* victum tenuiſ-
ſimum, de quo in ſuperiori. id eſt
potabilem. per *Vigorem* intelli-
git ſtatum completum, & finem
pugnæ naturæ cum morbo.

Leet. XXXV. Quaritur connexio.

Leet. XXXVI. Quaritur intentio,
diuifio, & verborum explicatio.

Leet XXXVII. Quaritur, an Vi-
tus ratio indicetur à Virtute.

Aphorismus X.

Ὅκόσοις μὲν οὖν αὐτίκα ἡ αἰκμή αὐ-
τίκα λεπτῶς διαιτᾶν. ὁκόσοις δὲ ὕστε-
ρον ἡ αἰκμή, εἰς ἐκαῖνο, καὶ πρὸ ἐκαίνο
μικρὸν, ἀφαιρετέον. ἔμπροσθεν δὲ πτω-
τέρως διαιτᾶν, ὥς ἂν ἐξαρκέσῃ ἡ να-
σίων.

Quibus igitur statim vigor, sta-
tim tenuiter diatare. Quibus vero
posterius Vigor, in illo, & ante il-
lum parum offerendum. Prius ve-
rò vberior diata, ut perduret ager.

Connectitur hic Aphorismus
cum superiore veluti con-
clusio connectitur cum præmissis.
cum enim ex Gal. in superiori cō-
mento. hic aph. & duo superiores

vnus esse aphorismus videantur.
 & hic appareat esse conclusio, nā
 ait. Quibus ergo statim Vigor, &c.
 ob verbum *ergo* illatiuum, patet
 esse conclusionem ex supra posi-
 tis propositionib.

Intentio Hipp. est in hoc Aph.
 docere victum convenientem in
 tribus temporibus morbi, nempe
 principio, augmento, & statu. ra-
 tione virium permittentium ma-
 gis minus tenuem. ita vt in prin-
 cipio vberius alatur, ante vigo-
 rem, & in vigore tenuiter.

Diuiditur hic Aphorismus in
 tres particulas. In prima do-
 cet statim tenui Victu vtendum
 esse, quando statim morbus in
 Vigore constiterit. idest sorbi-
 tione.

Probat, quando morbus in
 suo vigore constiterit, tunc victu
 tenuissimo vtendum est. Aph. 7.
 Sed aliqui morbi statim sunt in
 Vigore.

Ergo in morbis, qui statim sunt

in Vigore, statim victu tenui vtendum est.

In secunda particula dicit Hipp. in morbis, qui non statim sunt in Vigore, non statim debere vt tenui victu, sed minuendam quantitatem, tum in vigore, tum ante vigorem; sed vt prius loquutus fuit de victu tenui quo ad substantiam, ita nunc agit de quantitate, vt etiā in sequenti particula.

Probatur. Morbi, quando sunt in Vigore, & ante vigorem requirunt parum cibi.

Sed aliqui morbi posterius vigent.

Ergo morbi, qui posterius vigent, in vigore, & ante illud requirunt parum cibi.

In 3. particula dicit Hipp. prius verò vberior dixta, vt perduret æger, s. quando Vigor posterius est futurus, ad hoc vt æger sufficiat perdurare validus vsq. ad Vigorem morbi, vberiori dixta vtendum esse.

Probatur. Quando *ager cum*
 pauco victu non potest perdurare
 vsque ad Vigorem, in quo conue-
 nit victus tenuis, tunc vberius est
 alendus ante vigorem.

Sed quando posterius vigor est
 futurus, *ager* non sufficiet perdu-
 rare vsq; ad vigorem.

Ergo quando posterius vigor
 est futurus, tunc prius vberius
 erit alendus.

Quo ad Verborum explanatio-
 nem, dicendum *Vigorem* duplici-
 ter accipi.

Pro Vigore Accidentium, &
 pro Vigore concoctionis humo-
 rum.

De Vigore quo ad Accid. lo-
 quutus est supra Hipp. Aph. 7. dū
 ait, Vbi morbus peracutus est sta-
 tim extremos habet labores.

De Vigore autem coctionis lo-
 quitur aph. 8. 9. & hoc 10. ita vt
 in Vigore Victu tenui vtendum
 velit, ante Vigorem pleniori, vt
 eger sufficiat perdurare, vsque ad

Vigorem morbi, quando adest
fortis labor Naturæ, ne ipsa di-
strahatur à cōtione.

Dixit etiam Hipp. tenuiter dia-
tare, deinde parum offerendum
deniq; uberius alendum. quo de-
notatur intelligere de quantitate,
alimenti, non autem de qualitate,
vel substantia.

*Lib. XXXVIII. Quaritur con-
nexio &c.*

Lib. XXXIX. Quaritur intentio

Aphorismus XI.

Εν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλε-
σθαι χρῆ, τὸ προσιδέναι γὰρ βλάβη.
καὶ ὅσα κατὰ περιόδους παροξύνεται
ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι
χρῆ.

*In Ipsis Paroxysmis subtrahere
oportet, addere enim noxium. Et
cum per periodos paroxysmos ha-
bent in ipsis paroxysmis subtrahere
oportet.*

Connectitur hic Aphorismus
cum superiore, quia cum
egisset Hipp. de victu in vigore
morbi, qui statim aduenit, & de
eo, qui posterius. nunc agit de
accessionibus in quantum sunt
accessiones accidentes, siue in
principijs morborum, siue in aug-
mento, siue in statu. siue etiam
fuerint accessiones ordinatae, siue
inordinatae.

In-

Intentio autem Hipp. est, in-
nudentibus morbis, & invadenti-
bus morborum periodis, qui sæ-
pè redeunt, nullum omnino cibū,
nec sorbitionem, nec potum ægro
exhibendum esse; & ex denegato
alimento in tali tempore, vult
Hipp. ut Medicus tempus, in quo
permittitur alimentū conieciat.

Diuiditur Aphorismus iste in
duas partes, in quarum prima di-
cit Hipp. *in ipsis paroxysmis sub-
trahere oportet*, idest, invadenti-
bus morbis tenuiori diata occur-
rendum est. sic etiam C. Celsus
scripsit. *Initia morborum primum
famem, sitimq; desiderant*. Quod
ita videtur probasse Hipp. nam
Aph. est Entimematicus.

*Quando cibus agrotantibus ap-
positus nocet, cibus est prohibendus.*

*Sed in paroxysmis cibus appositus
nocet.*

*Ergo, in paroxysmis cibus est
prohibendus.*

Minor probatur.

Quando natura maximè occupata est circa causam morbi, victus nocet

Sed in paroxysmis natura maximè occupata est circa causam morbi.

Ergo in accessionib' victus nocet.

In secunda parte Aphorismi, dicit Hipp. etiam in paroxysmis periodorum subtrahendum esse cibum, nec superfluum est Hippocr. quasi eadem repetens, ut censuit Argenterius: sed in prima parte agit de primis insultibus cuiuscunque morbi à repletione pendentes, in secunda verò parte de accessionibus particularibus, siue febrium, siue aliorum morborum per circuitus repetentium, siue ordinatè, siue inordinatè, ut hemicranæa, nephritis, colica, podagra, &c.

Verba autem explicanda sunt duo, *Periodus, & Paroxysmus.*

Periodas, seu circuitus à Galeno in sequenti commun. describitur similis ad idem reditus, idest, vni-

uersum spatium à primo insultu
vnius accessioneis, vltque ad insultum
alterius, siue sit quotidianus,
siue tertianus, quartanus, quin-
tanus, vel alius, qui circuitus à
Galeno. lib. de totius mor. tem-
poribus diuiditur in sex partes,
nempe in principium, inaequali-
tatem, augmentum, vigorem, de-
clinationem, & interuallum, &
vnum quodq; ex his temporibus
nos diuidere poterimus triplici-
ter, in principium, medium, & fi-
nem, considerando, v. g. princi-
pium principij, medium principij,
& finem principij, & sic de alijs
reliquis temporibus.

Paroxysmus autem à Galeno
dicitur deterior pars periodi, &
licet aliqui à paroxismo excludat
tantum febrium interuallum. Ga-
lenus exclusit etiam declinatio-
nem, eo quod non sit deterior
pars periodi. tamen videtur di-
cendum, quod primo loco per
accessionem intelligat primum.

insuleam cuiuscunq; morbi. Vnde G. Celsus clarè dixit. *Initia morborum primum famem, sitimq; desiderant*, vt supra citauimus. secundo autem loco intellexit Hippoc. tum principium febrium, & aliorum morborum, qui per circuitus ordinato, reperiunt; tum etiã inordinatos. potest etiam intelligi paroxysmus deterior illa morbi pars, in qua magis angitur à vehementia symptomatum egrotans.

Lect. XL. Queritur connexio.

Lect. XLI. Queritur intentio Hippocr.

Lect. XLII. Queritur diuisio.

Lect. XLIII. Quaestio, quid sit Paroxysmus.

Aphorismus XII.

Τὸς δὲ παροξυσμοίς, καὶ τὰς κατὰ
 τασάσις δηλώσει αἱ νῆσοι, καὶ αἱ
 ἔραι τῷ ἔτεος, καὶ αἱ τῶν περιόδων
 πρὸς ἀλλήλας ἐπιδόσεις, ἥντε καθ'
 ἡμέρην, ἥντε παρ' ἡμέρην, ἥν τε δία
 πλείονος χρόνου γίνονται, αὐτὰς καὶ
 τοῖσιν ἐπιφαινομένοιςιν ὄιον ἐν πλευ-
 ριτικοῖσι πτύελον, ἥν ἀντίκα ἐπιφαί-
 νηται ἀρχομένῳ βραχύνει. ἥν δὲ ὕσ-
 τερον ἐπιφαίνεται, μηκύνει, καὶ ἔρα,
 καὶ ὑποχωρήματα καὶ ἰδρώτες, καὶ
 δύσκριτα, καὶ εὐκριτα, καὶ βραχεά,
 καὶ μακρά τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμε-
 να δηλοῖ.

*Paroxysmos autem, & consti-
 tutiones indicabunt morbi, & tempo-
 ra anni, & periodorum successiva
 incrementa. siue quotidie, siue al-
 ternis diebus siue per maiora inter-
 ualla fiant. sed & ex iis quae super-
 ueniunt, indicia sumuntur, velut
 in pleuriticis, si sputum statim su-
 perueniat in principio, morbum*

breuiat. Si verò posterius superueniat, producit. Et urina, & alui excrementa & sudores, vel bonam, vel malam crism, vel breues, vel longos morbos superuenientia indicant.

V Nanimi omnium expositionum consensu connectitur hic Aphor. cum superiore, quia cum docuisset Hipp. viâ zgro-
tantium ratione morbi, ratione eius constitutionis, & ratione pa-
roxissimorum, nec non ratione vi-
rium. ante quam transeat ad vi-
ctum ratione ætatum, & anni tem-
porum, quod facit in sequenti, pro
conclusionem præfatorum, teneba-
tur rationem cognoscendi mor-
borum motus, magnitudines, tem-
pora vniuersalia, & particularia,
docere, quod in præfenti exequi-
tur.

Connectitur etiam cum primo,
quia cum in eo scripsisset iudicium
difficile, nunc docet modum faci-

litandi iudicium circa præcognitionem paroxysmorum, & constitutionum morborum, quod existimabant multi Medici cognitu impossibile, ut Gal. hoc comm. testatur.

Duplex fuit Hippocratis intentio in hoc Aphor. altera, ut iudicij circa morborum, & symptomatum status difficultatem Aph. 1. positam, tollendi modum doceret. Altera verò, ut paroxysmum, idest symptomatum principij vehementiam de quo Aph. 6. 7. & 11. loquutus fuit, & constitutionem, idest morbi vigorem, in quo fit coctio, de qua Aph. 8. 9. & 10. verba fecerat, cognoscendi modum docere.

Quæ intentio probari potest hoc syllogismo.

Signa motus symptomatum, & motus morbi desumuntur, vel à rebus naturalibus, quæ morbos causare, vel fovere possunt, vel à rebus præter naturam.

Sed anni tempora sunt res naturales causantes, & fouentes morbos. Præter naturam verò sunt morbi ipsi periodorum incrementa, & symptomata in excretis superuenientibus.

Ergo. ab anni tempore, à morbis. à periodorum incrementis, & ab Epiphenomenis indicia sunt sumenda paroxysmorum, & constitutionum morbi.

Diuiditur hic Aphorismus in duas partes principales, quarum prima est verus Aphorismus, scilicet. Paroxysmos autem, & constitutiones indicabunt morbi & tempora anni, & periodorum successiva incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue per maiora intervalla fiant.

Secunda pars in tres particulas diuersa significantes diuiditur, ut prima particula sit vniuersalis, sed & ex Epiphenomenis indicia sumuntur, secunda est particularis, & ab exemplo. velut in pleuriticis, &c. tertia est ab alijs

excrementis indicatibus bonam,
vel malam crifim, vel tardam, &
velocem.

Verba difficiliora explicanda
sunt paroxifmus, periodus, & cō-
ficutio, pleuritis, fputum.

Paroxifmus, cum fit deterior
periodi pars ex Galeno, & anti-
quioribus, confideratur hic ab
Hippocrate, tum in morbis, qui
periodos habent, tum in ijs, qui
non habent periodos; fed in ijs,
qui non habent periodos, non
potest includere tria totius mor-
bi tempora, quia æger inedia pe-
riret. Ergo. intelliget tantum
acerbiorē morbi inuafionem,
circa principium, vel aliud morbi
tempus, in quo extremi adfunt la-
bores, ob id loquens de particu-
laribus circuitibus per paroxif-
mum non poterit intelligi nifi de
initio inuafionis.

Periodus, cum fit *similis ad idem*
reditus, erit particulare morbi tē-
pus, in quo per circuitus eadem

affectio redit, sunt autem circuitus multiplices, quotidiani, tertiani, quartani, quintani, septimani, nonani, & quandoq; mensuales, ut in mulieribus menstrua, tandem etiam annui, ut febris in Antipatro Sydonio poeta, testibus Plinio, & Valerio maximo, horum sex sunt partes ex Galeno, principium, inaequalitas, incrementum, vigor, declinatio, & interuallum.

Constitutio morbi est illa dispositio, quæ pertinet ad maturitatem, & cruditatem morbi, cuius quatuor sunt stationes *principium*, in quo est omnimoda cruditas, *augmentum*, in quo initium coctionis, *vigor* summa coctionis, *declinatio* tandem est, quando adest finis concoctionis.

Pleuritis autem, quam pro exemplo ponit Hipp. ex ipso Hippocrate lib. de loc. in homine num. 24. est inflammatio unius lateris pulmonis, cum amborum laterum

inflāmatiō dicatur Peripneumonia; sed communiter medici cum Galeno describunt. *Inflammationem membrana costas succingentis à sanguine bilioso, cum febre continua, dolore lateris, pungitino, tussi spirandi difficultate, & pulsu serrino.*

Sputum ab Hipp. intelligitur, quæcunque materia per tussim è pectore reijcitur, siue humores boni, & sanguinolenti, siue mali, virides, flauī, nigri, putridi, &c.

Lect. XLIV. Queritur connexio.

Lect. XLV. Queritur intentio Auctoris.

Lect. XLVI. Queritur, an signa ab Hipp. tradita sint sufficientia ad demonstrandum quid intendit.

Lect. XLVII. Quomodo morbi indicent paroxismos, & constitutiones.

Lect. XLVIII. De anni temporibus.

Lect. XLIX. Queritur, quomodo

circuitus indicent morborum
constitutiones.

Lecl. L. Qua indicia sumantur ab
Epiphenomenis.

Lecl. LI. Locus affectus in pleuriti.
de secundum Hipp.

Aphorismus XIII.

Τέροντες εὐφορώτατα νησεῖν φέρεται
οἱ δεύτερον δὲ καθυστερότεροι, ἢ νῆσαι
μοιράκιμα πάντων δὲ μάλιστα παιδεία,
τετέων δὲ αὐτέων ἂν ἂν τυχὴ αὐτὰ
ἐαυτὸν προθυμότερα ἔοντα.

Senes facillimè ieiunium ferunt,
secundo loco aetate consistentes, mi-
nimè adolescentes, omnium autem
minimè pueri. Horum verò ipso-
rū, qui ipsi se ipsis alacriores fuerint.

Connectitur praesens Aphori-
smus cum superioribus, &
primo quidem cum primo ubi di-
xerat iudicium difficile. in hoc tra-
dit facilitatem iudicandi tollerant-

tiam ieiunij secundū ætates. Con-
nectitur deinde cum alijs antece-
dentibus, quia, cum proposuisset
victum ægrotantium sumpta indi-
catione à rebus præter naturam,
nempe à morbo, & à symptoma-
tibus, & à partibus morbi, nunc
transit ad victum præscribendum
ijsdem ægrotis sumpta indicatio-
ne à rebus naturalibus, & primo
ab ætate.

Intentio Hippocratis fuit age-
re de quantitate victus, quæ desu-
mitur, à quantitate virium ægro-
tantis, quam demonstrant res na-
turales, ætas, anni tempus, con-
stitutio, &c. nam de forma victus,
ut est solidus, tenuis, vel tenuissi-
mus supra egit, quæ desumitur à
rebus præter naturam, scilicet, à
morbo, eius vigore, & sympto-
matibus.

Diuiditur hic Aphorismus in
quinque particulas consideran-
das, ut primo agat de Senibus. de
ijs, qui sunt in ætate consistenti
secun-

secundo loco, deinde tertio loco de adolescentibus, quarto de pueris, & quinto denique de pueris alacrioribus.

Verba explicanda sunt ætates, per senes autem hic determinatè intelligit Hippocrates non decrepitos, sed propriè dictos *Senes*, qui possunt faciliè ferre ieiunium, diuidunt autem senium in primū, quod est à 50. ad 60. & in secundum senium à 60. vsq; ad 70. deinde est decrepita ætas.

Ieiunium est omnimoda cibi earentia, etiam potus, quia aliqui solo aquæ potu, vel propriæ urinae in carceribus aliquot dies superuixerunt.

Ætas cōsistens est à 35. ad quinquagesimum. Adolescentia verò à 14. ad 21. iuuentutem autem, quæ est à 21. ad trigesimum quintum inclusisse videtur Hipp. partim sub Adolescentia, partim sub consistenti ætate, interquas est media. Deinde pueritia est ab or-

tu usque ad 14. annum.

Leet. LII. *Quaritur Connexio.*

Leet. LIII. *Quaritur intentio, & diuisio.*

Aphorismus XIV.

Τὰ ἀυξανόμενα πλείον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν πλείους οὖν δεῖται τροφῆς, εἰ δέ μὴ, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται, γέρονσι δέ ολίγον τὸ θερμόν δυό τῆτο ἄρα ολίγον ὑπεκκαυμάτων δέοντα, ὑπὸ πολλῶν † γὰρ ἀποσβέννυται. δυά τῆτο καὶ εἰ πύρετοι τοῖσι γέρονσιν ἔχ ὁμοίως οξείας Φυχὸν γὰρ τὸ σῶμα.

† μὲν ponunt Codex Fœhij, & Cornarij Basiliensis. Sine μὲν legunt Fuchsius, Hollerius, Valesius, Brasauolus, codex Græcus Galeni Basiliensis.

Qui crescunt plurimum habent innatum calidum, plurimo igitur alimento egent. sin minus corpus consumitur: Senibus autem exi-

guum

*guum calidum, qua propter exiguis
fomitibus opus habet à multis enim
extinguuntur, ob id etiam febres se-
nibus non similiter acuta, frigidum
enim corpus.*

SI hunc sermonem iungere vo-
luerimus cum antecedente,
& facere vnum Aphorismum, di-
cemus connecti, quod cum in pri-
ma parte posuisset suam intentio-
nem, in hac postrema illā prober.

Si verò duos Aphorismus di-
stinctos inter se fateri placebit,
connectemus dicentes, quod cum
in superiore tractasset de ætibus
ieiunium magis, & minus tolle-
rantibus, nunc proponere ætates
maiores, vel minorem alimenti
copiam requirentes, secundum
maiores, & minorem calidi in-
nati quantitatem.

Intentio Hippocratis in hoc
Aphorismo fuit ostendere calidi
innati quantitatem maiorem, plus
alimenti consumere; vnde maio-

rem alimenti copiam postulare;
minorem verò calidi copiam mi-
nus alimenti, quod sic demon-
stratur.

*Vbi plus alimenti consumitur,
plus alimenti requiritur.*

*Sed vbi plus est calidi innati, plus
alimenti consumitur.*

*Ergo. vbi plus est calidi innati,
plus alimenti requiritur.*

*Sed qui crescunt habent plus
calidi innati.*

*Ergo qui crescunt plus alimenti
requirunt.*

Diuiditur hic Aph. in tres par-
tes principales, in prima loquitur
de crecentibus, & subdiuiditur in
Antecedens, conclusionem, &
probationem. in secunda parte
agit de senibus, & subdiuiditur
etiam in Antecedens, & conclu-
sionem, & probationem. in ter-
tia parte. tractat de febribus se-
num, & subdiuiditur in conclusio-
nem, & probationem.

Ait parre prima. *Qui crescunt
plus.*

plurimum habent calidi innati. Ergo. plurimo egent alimento.

Probatur consequens. alioqui corpus absumitur.

Ait parte secunda. Senes exiguum habent calidum. ergo. exiguis fomitibus egent.

Probatur consequens. nam à multis extinguuntur.

Ait parte tertia Hipp. Senes habent parum calidi innati. Ergo. nō habent febres acutas, probat antecedens, frigidum enim eorum corpus.

Verba autem explicanda sunt primo, qui crescent, & intelligit pueros, & adolescentes, nempe ab ortu usque ad 25. annum.

Per senes intelligit ultra 60. annum.

Calidum innatum ab Hippocrate hoc loco intelligitur calor in humido consistens, ab ortu acquisitus, actionum vegetabilium in corpore opifex, & auctor, in solidis, & sanguineis partibus residens.

Per

Per *Alimentum* intelligit illud,
quo calidum innatū nutritur im-
mediatē. cum enim Hipp. in lib.
de Alimento cibum vocet *Ali-*
mentum non Alimentum, & Chy-
lum ex cibo genitum *Alimentum*
futurum, & sanguinem ex Chy-
lo confectum *veluti Alimentum*,
denique secundas humiditates ex
sanguine constantes *Alimentum*
actu Alimentum. Hipp. nunc in-
telligit actu Alimento egere cor-
pora crescentia, quia alioquin
absumentur,

Leet. LIV. *Quaritur connexio.*

Leet. LV. *Quaritur intentio, & di-*
uisio.

Leet. LVI. *Quid sit calidum in-*
natum.

Leet. LVII *Quid sit Alimentum.*

Leet. LVIII. *Cur senes babeant*
parum calidi innati.

Aphorismus XV.

Αἱ κοιλίαι χειμῶνος καὶ ἔρος θερ-
μότεραι εὔσαι, καὶ ὕπνοι μακρότα-
τοι. ἐν ταύτησιν οὖν τῇσι ὄρεσι. καὶ
τὰ προσάσματα φλέιο δοτέον. καὶ
γὰρ τὸ ἐμφυτον θερμὸν πλεῖον ἔχει.
τρεφῆς δὲ πλείονος δέονται. σημεῖοι
αἱ ηλικίαι, καὶ οἱ ἀθληταί.

*Ventres hyeme, & vere calidissi-
mi natura & somni longissimi sunt:
quapropter in his temporibus & ali-
menta copiosiora exhibenda. Ete-
nim innatum calidum copiosius est.
Alimento igitur copiosiore egent. Si-
gnum etates, & Athletae sunt.*

C Onnectitur hic Aphorismus
cum Antecedentibus, qui
cum egisset de substantia, quali-
tate, & tempore exhibendi ali-
menta, restabat, ut doceret eo-
rum quantitatem; sed quia hæc
desumitur à quantitate caloris cō-
coquen-

coquentis, ideo ex temporibus
anni accipit indicia calidi innati
vigentis, quum iam ex ætatibus
eadem signa sumpserit.

Intentio autem Hippocr. est,
agere de cibi assumendi copia,
quæ à copia calidi innati desumi-
tur, quæ calidi copia ab anni tem-
pore, & ab ætate cognoscitur.

Probatum ab Hipp. duplici me-
dio termino.

Primo sic.

Quum copia calidi innati adest
copioso opus est alimento.

Sed hyeme, & vere copiosum
est calidum innatum.

Ergo, hyeme, & vere copioso
opus est alimento.

Probatum maior.

Qui crescunt plurimo egent
alimento.

Sed qui habent plurimum cali-
di innati crescunt.

Ergo, qui plurimum habent ca-
lidi innati, plurimo egent alimēto.

Secundo sic probatur, ventris
caliditas.

In

In somno longissimo ventres
sunt calidissimi.

Sed hyeme, & vere somni sunt
longissimi.

Ergo. hyeme, & vere ventres
sunt calidissimi.

Diuiditur hic Aphorismus in
sex particulas. ait parte prima; &
est ratio, *ventres hyeme, & vere
natura calidissimi sunt.* ait parte
secunda, & est probatio. *somni
longissimi.* ait parte tertia, & est
conclusio. *quapropter in his tem-
poribus alimenta copiosiora exhi-
benda sunt.* ait parte quarta, *eto-
nim calor innatus plurimus est.*
ait parte quinta probans suam
conclusionem. *Vnde & pluribus
egent alimentis.* ait deniq; in sex-
ta parte. confirmans conclusio-
nē, *indicio sunt atates, & athleta.*

Circa verborum explicationē.
per hyemem, ac ver Hippocrates
alibi docuit illam incipere Pleia-
dam occasu, idest 24. Nouem-
bris: ver autem æquinoctio ver-

no, idest 21. Martij, & definere
ad Pleiadum ortum, seu 3. Maij.

Per ventres verò intellexit om-
nes internas cavitates, quæ con-
tinere possint alimentum, nempe
cibos, chylum, & sanguinem, at-
que etiam secundas humiditates
dictas, quæ sunt proprium, & im-
mediarum partium omnium ali-
mentum.

Lect. LIX. Queritur connexio.

*Lect. LX. Queritur intentio, & ver-
borum explicatio.*

Aphorismus XVI.

Αἱ ὕγραὶ διαίται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι συμφέρουσι, μάλιστα δὲ παιδοῖσι, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖσιν ἐπιθιςμένοις διακινᾶσθαι.

Humidi victus omnibus febricitantibus conferunt, maxime vero pueris, & alijs, qui ipsam consueverunt, nutrir.

Codices variant circa initium huius Aphorismi, aliqui legunt, ὕγραὶ πᾶσαι διαίται. non autem πᾶσι. sic legitur in codice Græco Galeni, Aldino, & Basilienfi, & de opt. sect. c. 4. Galenus 8. meth. c. 9. & 1. de san. tuen. legit. πᾶσαι διαίται. omnes diata, & sic vertunt Linacer, & Theodorus Gaza. Leoniceus prima versione scripsit omnibus febricitantibus secunda vero, ut refert Brasauolus se correxit ponēs om-

nes victus, & hoc placuit Brasauo-
lo, & Vega, & Manelpho. Con-
tra tamen omnes alij rextus Gra-
ci Aldi, Cornari, Pœlij, Pachlij,
Hollerij, Valelij, Philothei, Ori-
basij, legunt omnibus, & ita om-
nes interpretes exponūt, & com-
mentantur, sed Galenus ipse 1. ad
Glauc. c. 13. scripsit. ὕγραι δὲ δια-
ταί ὅτι τοῖς ὀξέσι πυρετοῖς ἀπασι.
Humidus autem victus, quod acu-
tis febribus omnibus.

Pro connexionione huius Apho-
rismi cum superioribus afferemus
duplicem annexum. primum cum
primo, in quo asseruit experimen-
tum esse periculosum; nunc dicit
experimento cognitum fuisse,
quod victus non humidus febrici-
tantibus nocet, & est periculosus,
quare humidus confert.

Secundus annexus cum super-
rioribus est, quia cum proximò
egisset de victu ægrotantium, qui
variari debet, ratione ætatis, ra-
tione calidi innati, & ratione tē-

porum anni, transit ad victum febricitantium, & præcipuè puerorum ægrotantium.

Intentio Hippocratis fuit ostendere victum siccum non convenire acutè febricitantibus; sed tantummodo victum liquidum, & humidum, qui comprehendit sorbitiones, & potus, nempe victum tenuem, & tenuissimum. in longis autem febribus, ut quartana victus humidus non convenit, sed cibi solidi. Ratio intentionis est, quia.

Ille victus, qui à debili febricitantis facultate alterari potest, febricitantibus convenit.

Sed victus liquidus, & actu humidus à febricitantis virtute debili alterari potest.

Ergo. victus liquidus, & actu humidus febricitantibus cōfert.

Dividitur iste Aphorismus in tres particulas ad vnum victum humidum respicientes, prima continet victum humidum omni-
bus

bus febricitantibus acutè conuenire ; secunda victum humidum , maximè conuenire pueris febricitantibus . Tertia eundem victum humidum maximè conuenire febricitantibus assuetis vti victum humido in sanitate .

Per victum humidum hic Auctor intelligit , actum tale , & forma liquidum , comprehendentem tenuem , & tenuissimum . nempe sorbitiones , & potus , vt libro de victu acutorum solet appellare Hippocr.

Per febres non intelligit , quascunq; febres heclicas , ephimeras , & putridas , neq; omnes putridas . sed omnes febres acutas , in quibus conuenit victus tenuis , & tenuissimus , non autem in febribus , & morbis longis , quibus non confert victus tenuis , vt quartana : nam vires non possent perdurare vsq; ad vigorem longum post tempus ad futurum .

Per pueros intellexit vsque ad

14. annum, talis enim ætas habet temperamentum humidum, quod simili debet conservari, & humida, ac mollia apparent puerorum corpora: ut lenum, sicca, & dura.

Per assuetos uti victu humido, intendit, quod postea dicit Aph. 17. condonandum aliquid ætati, consuetudini.

Lect. LXI. Quæritur connexio.

Lect. LXII. Quæritur intentio, & divisio.

Lect. LXIII. Quis sit victus humidus.

Lect. LXIV. Vtrum febris sit cal. & sicca, an calida tantum.

Aphorismus XVII.

Καὶ δισιν ἀπαξ ἢ δις, καὶ πλείω
ἢ ἐλάσσων, καὶ κατὰ μέρος. ὁστέου δέ
τι καὶ τῷ ἔθει, καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ
χρῆσιν καὶ τῇ ἡλικίᾳ.

*Et quibus semel, aut bis. & plus,
vel minus. & per partes. condo-
nandum autem aliquid, & consue-
tudini, & anni tempori, & regioni,
& aetati.*

Interpretes addunt oporteat of-
ferre considerandum. quæ ver-
ba non sunt in græcis textibus, ut
Manelphus etiam adnotavit. &
simpliciter, ut nos vertit Antiquus
interpres.

Alij variant positum quatuor
illarum vocum, & scribunt in vl-
timo, καὶ τῷ ἔθει. & consuetudi-
ni, ut textus Græcus Galeni, &
Brasauoli, ac Hollerij. & sic lati-
nè vertunt Antiquus, Gaza, Leo-

nicens.

Vt nos scripsimus, legitur in
textu Græco Hippocratis Basileæ
à Cornaro editus, in textu Fœsij,
Fuchsj, Valesij. tamen Fœsius, &
Cornarus latinè ponunt ultimo
consuetudini. Quod quamvis sit
pauci momenti, adnotare tamen
libuit. si quis vim facere vellet, an
magis attendendum consuetudi-
ni, quæ alijs, quod primo loco
ponatur.

Connectitur hic Aphorismus
cum Antecedente adeo, vt vnitus
appareat, & illius probationem
includere. idem enim victus hu-
midus, qui febricitantibus, pue-
ris, & consuetis conuenit, conue-
nit etiam assuetis semel, bis, vel
pluries vesci, propter consuetudi-
nem partiendo.

Connectitur etiam cum primo,
quia expertū est, quod victus hu-
midus in febricitantibus conue-
niat, & maximè assuetis, & con-
ueniat etiam assuetis bis, vel se-
mel

mel vei, & pluribus, vel paucioribus alimentis.

Iraq; Hippocratis intentio fuit docere nos, quod licet mutetur forma victus, & pro cibis adhibeatur victus humidus, esse tamen conseruandam consuetudinem assumendi semel, vel bis alimentum quotidie.

Diuiditur hic Aphorismus facilioris explicationis gratia in tres partes, vt in prima parte loquatur de numero assumendi victum humidum. in secunda de quantitate maiore, vel minore. in tertia de prædictorum causis. dicens esse condonandum, &c. quæ causæ quatuor sunt nempe consuetudo, anni tempus, Regio, & ætas.

In prima parte docet Hippocrates consuetudinem assumendi alimentum semel, bis, vel pluries in die in sanitate, etiam esse seruandam in ægrotis, licet sani assumant cibos, ægri vero sorbi-

tiones liquidas.

In secunda parte docet, seruandam etiam esse consuetudinem, plura, vel pauciora alimenta assumendi qualibet vice ut v.g. si quis plura in prandio, quam in cœna assumere sanus consueuerit, ita etiam agrotans, & coactus propter febrem accipere victum humidum, idest sorbitionem, vel potum, assumat etiam hunc victum copiosorem in prandio, quam in cœna.

In parte tertia, inquit, esse cõdonandum aliquid consuetudini, aliquid ætati, aliquid Regioni, &c. quia semel, bis, vel pluries vesci quis debet ob consuetudinem, plus autẽ, vel minus propter calorem vigentem, vel imbecillum, quem demonstrant Ætas, Regio, & anni tempus.

Leet. LXV. Quaritur connexio.

Leet. LXVI. Quaritur intentio, & diuissio.

Apho-

Aphorismus XVIII.

Θιέρειος, καὶ φθινοπώρῃ σιτία δυσ-
φορώτατα θέρει, χειρῶν δὲ ῥῆτα ἡρος
δέντεςον.

*Æstate, & Autumno cibos diffi-
cillime ferunt, hyeme facillime, ve-
re secundo loco.*

Coniungitur adeo aptè hic
Aphorismus cum 17. & 16.
ut ex tribus his vnus solus Apho-
rismus cum sua ratione videatur,
sc si dicat Hippocrates. Viētus
humidus febricitantibus omni-
bus, præcipuè pueris, & consue-
tis, & quibus semel, aut bis, &
quibus plura, aut pauciora, & par-
ticulatim offerendum est, confert,
quia condonandū est aliquid con-
suetudini, & ætati. præterea an-
ni tempori, & regioni. Nam
Æstate, & Autumno cibos, idest,
viētum siccum difficillimè ferunt.

Quare connectitur hic Aphorismus cum 17. precedente, quia, nunc docet, cur sit tempori condonandum. & cum 16. penultimo, quia ibi *viētus humidus* in febribus, hic *viētus siccus* consideratur.

Intentio Hippocratis in hoc Aph. fuit docere, & probare *febricitantibus conuenire viētum humidum*, & consuetudinem esse sequendam. tum quia *Æstate*, & *Autumno* solemus vti viētū humido, tum maximè, quia tali tempore viētus siccus, quem vocat cibum, difficillimè ferunt. Etenim si *Æstate*, & *Autumno* anni temporibus siccis cōuenit viētus humidus, quia nocet viētus siccus, ita etiam in febre, quam multi censent calidam, & siccam nocebit cibis, seu viētus siccus.

Diuiditur iste Aphorismus in tres particulas, seu conclusiones. ait parte prima. *Æstate, & Autumno cibos difficillime ferunt*, ac
si di-

si dicat Aestate, & Autūno temporibus siccantibus corpora non conuenit victus siccus; sed humidus. ergo. neq; in febribus siccantibus etiam corpora conueniet victus siccus, sed humidus.

Vel dicemus Aestate, & Autumno difficillimè ferri cibos.

Quia, quando calidum innatū est paucum, & resolutum, tunc cibus difficillimè fertur.

Sed Aestate, & Autumno calidum innatum est paucum, & resolutum.

Ergo. Aestate, & Autumno cibus difficillimè fertur.

Ait parte secunda Hippocrates *hyeme facillimè*, eo quod ventres hyeme sint calidissimi, & qui plus habent calidi innati, plus etiam concoquant, & perfectius.

Ait parte tertia *Ver secundum locum habet*, idest in horum medio consistit, nec facillimè, nec difficillimè cibos ferunt.

Quid sibi velit Hippocr. per

hæc quatuor anni tempora notum est.

Per cibos intellexit Hippocrates victum siccum contra distictum à victu humido, qui potiones, & sorbitiones continet. *facillimè, vel difficillimè ferre*, significat tollerantiam virium, ut non grauetur ventriculus, ut concoquat, appetat.

Contra hunc Aphorismum Obijcies primo. Hippocrates idem repetit Aph. 15. & hoc 18. nam ibi dixit ventres hyeme, & vere natura calidissimi requirunt alimenta copiosiora. nunc verò hyeme cibos facillimè ferre, mediocriter vere. sed facillimè plura ferre, & plura requirere in idè recidit. ergo. Hipp. superfluous.

Respondet Galenus, in vtrisque quidem, tum sanis, tum ægris ad quantitatem, & modum vñs ciborum accipere indicationem à temporibus: sed differre, quia decimoquinto ostendit sanis plu-

res cibos hyeme dari oportere, quoniam plus ineſt calidi innati, quod nutrire oportet. in hoc autem, quod ſi ſemel etiam multum illis ciborum attuleris, non nocebis.

Reſponderem ego Aphor. 15. Hippocratem loquutum fuiſſe de quantitate alimenti ſecundum quantitatem calidi innati. hoc autem Aph. 18. de ſubſtantia alimenti magis, & minus ſolida, vel humida, & ob id faciliſſis, vel difficiliſſis alterationis & facultate magis, & minus valida. quia Abſtate facultas imbecillis non poteſt ſuperare cibos, difficiliſſis tranſmutationis.

Obijcies ſecundo. Hippocrates dixit coniunctim Aphor. 15. ventres hyeme, & vere calidiſſimi ideo pluri egent Alimento, nunc autem diuiſim. hyeme facillime, ſecundum locum ver habet. Ergo. Hippocrates ſibi contradicit.

Respondendum. Aphor. 15. lo-
qui Hippocratem de quantitate
cibi, quæ æqualiter requiritur à
temperamento calidi innati hye-
me, & vere. nunc autem loqui-
tur de substantia alimenti, quæ fa-
cilis, vel difficilis concoquitur.
coquitur autem facilius hyeme,
ob Antiperistasis, mediocriter
autem vere, quia tepor aeris inci-
pit rarefacere corporis poros, &
dissolvere Antiperistasis.

Lecl. LXVII. Queritur connexio.
Lecl. LXVIII. Queritur intentio,
& diuifio.

Aphorismus XIX.

Τοῖσιν ἐν τῇσι περιόδοις παροξυνόμενοις μὴδὲν δίδοιαι, μὴδ' ἀναγκάζειν; ἀλλ' ἀφαιρῆσαι τῶν προσθεσίων πρὸ τῶν κρίσεων.

His, qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare; neque cogere: sed auferre aliquid de appositionibus ante Crisim.

Scribitur libro de hum. num. 3. Τοῖσιν ἐν τοῖσι περιόδοις, παροξυσμοῖς, τὰ προσάσματα, μὴ δίδοιαι, μὴδὲ ἀναγκάζειν; ἀλλ' ἀφαιρῆσαι τῶν προσθεσίων, πρὸ τῶν κρίσεων, & hic addit τὰ προσάσματα, *alimenta non danda. scilicet: cibos, & dixit nihil cibi, quia de cibo in antecedenti sermonem habuit.*

Primo connectimus hunc Aph. cum primo prohemiali, in quo dixerat *occasio praecepti*; nam hic agit de tempore, & occasione cibandi.

cibandi, vel non cibandi agros-
tantes. XIX

Secundo connectemus cum
tribus superioribus in quibus agi-
tur de victu humido, & de victu
febricitantium, de quibus hic eti-
am tractatur.

Tertio connectimus cum An-
tecedente, in quo dixerat Ætate,
& Autumno cibos difficillime
ferre, & quia calor æstivus æqui-
paratur calori febrili. dicit neq;
in febribus convenire, ob id nihil
cibi dare oportet. neq; cogere,
vt multum victum humidum acci-
piat. neque cogere, vt nihil om-
nino victus humidi assumant; an-
te Crisim, sed satis esse aliquid
subtrahere de ijs, quæ prius offe-
rebantur.

Ex quo innotescit Hippocratis
intentio, in præsentī Aphorismo,
quæ fuit, docere in febribus inter-
mittentibus ante Crisim, nihil ci-
bi solidi esse exhibendum, nec ta-
men cogendum, vt nihil cibi hu-
midi

midi assumant, si appetiuerint: sed satis esse, si aliquid auferatur ex ijs, quæ prius offerebantur.

Probatur. cum natura pugnat cum morbo nihil cibi solidi est dandū. sed in intermittentibus febribus circa Crisim Natura pugnat cum morbo. Ergo. in feb. intermittentibus circa Crisim, nihil cibi solidi est dandum.

Item. cum æger nutrimento indiget, non est cogendus nihil assumere.

Sed quandoq; circa Crisim febricitans periodice, eget nutrimento.

Ergo. quandoq; circa Crisim febricitans periodice, non est cogendus nihil assumere.

Probo minorem. pueri, qui plurimum habent calidi innati, & ob id plurimo egent alimento. & pueri viuidiore, qui minimè ieiunium ferunt, ac consueti plurimū, & sapius vesci. plurimo, & frequenti egent alimento.

Sed

Sed quandoq; circa Crisim febricitantes periodice sunt pueri, & consueti plurimum, & saepe vesci.

Ergo. quandoque circa Crisim febricitantes periodice plurimo, & frequenti egent nutrimento.

Diuiditur hic Aphorismus facillioris doctrinae ergo. in tres particulas, ita distinctas, vt in prima loquatur de ieiunio, in secunda non cogendum ieiunium. in 3. deniq; quantitatem paucam esse offerendam.

Ait igitur particula prima. *His, qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare*, nempe nihil cibi solidi esse dandum ijs, qui febribus intermittentibus vexantur, cum prope Crisim sunt. quid autem sit Periodus constat ex Galeno. esse nempe. *similis ad idem reditus.*

Ait secundo Hipp. *neque cogeri oportet*. non quidem voluit Hipp. (quod aliqui imaginantur) non esse cogendum aegrotatem ad cibum

bum assumendum. quia nihil dan-
dum prædixerat. sed limitat Hipp.
illud *nihil dandum*, quod est ieiu-
nium totale, explicans non esse
cogendum ægotantem ad tantū
ieiunium, si vires, ætas, consuetu-
do non permiserint, vnde statim
subdit, in his satis esse, si aliquid
subtrahatur, propter Crisim pro-
ximam.

Ait tertio. *sed auferre aliquid*
de appositionibus ante Crisim nem-
pe auferendum esse aliquid de
quantitate ciborum, quæ prius of-
ferebatur; vel de numero, si prius
quater, nunc circa Crisim bis, vel
de modo, si victus tenuis, & for-
bitio, mutetur in tenuissimum, &
potum.

Tandem *Crisis* vox ab aliqui-
bus hic sumitur pro Accessione,
vel vigore morbi. latius est sume-
re pro vera Crisi, quæ ex Hipp.
in lib. præcept. num. 12. est mor-
bi exclusio, & lib. de Aff. num. 8.
est, cum morbi angelcunt, aut

marcescant, aut in alium morbum
transcant, aut desinunt.

Sed contra hunc Aphorismum
Obijciatur primo. hic scribit Hip-
pocr. *His. qui per circuitus acces-
siones habent nihil dare oportet.* &
supra Aph. 11. dixerat. & quibus
per circuitum fiunt accessiones, in
ipsa accessione abstinere oportet.
quod idem est. Ergo. superfluum
Hippocrates.

Respondendum. videri eadem
verba: sed sensum esse diuersum:
quia Aph. 11. loquutus fuit indi-
catione sumpta ab ipsis accessio-
nibus. sed hoc Aphor. 19. respi-
cit habentes easdem accessiones
in ordine ad Crisim.

Obijcies secundo. si Hippocr.
ageret de diata febricitantium,
qui sunt circa Crisim. loqueretur
de tempore in quo fit Crisis, quod
est morbi vigor. sed iam Aph. 8.
de vigore loquutus fuit, scribens.
*Cum morbus in suo vigore consti-
terit tunc victu tenuissimo utendum*

est. Ergo. superfluous Hippocrates, immo sibi contradicens, modo *viſum tenuiſſimum*, modo *nihil dandum* ſcribens.

Reſpondendum. licet Crifis, & vigor morbi coincidere poſſint & licet Galenus ſcribens de triplici ſignificatu vocis Crifis, dicat. De morbi in vigore conſiſtentis retro dictū eſt. Et ſi de hoc intelligatur, etiā de Crifi intelligatur, quoniam magna ex parte morbo in ſuo vigore conſiſtente ſunt Crifis. tamen dicimus Aph. 8. loquutum fuiſſe in vniuerſali de omnibus morbis, hoc autem. 19. tantum in febribus intermittentibus, nec ſibi contradicit Hippocr. quia Aphor. 19. prohibet cibum ſolidum, & Aphoriſmo 8. proponit *viſum tenuiſſimum*, ſeu potabilem.

Lecl. LXIX. Quaritur connexio.

Lecl. LXX. De intentione.

Lecl. LXXI. Quaritur Divisio, & verborum explicatio.

Aphorismus XX.

Τὰ κρινόμενα, καὶ τὰ κεκρυμμένα
ἀρτίως, μὴ κινεῖν, μηδὲ νεωτεροποι-
εῖν, μήτε φαρμακείῃσι, μήτε ἄλ-
λοισιν ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾶν.

*Qua iudicantur, & qua iudica-
ta sunt integre, neque mouere, ne-
que nouare, neq; pharmacis, neque
alijs irritamentis: sed sinere.*

MUltas huius Aphor. con-
nexiones proponimus, &
primam quidem cum primo Aph.
in quo dixit *occasionem celerem fa-
cere artem longam*, & quia promi-
serat hoc impedimentum tollere:
ideo nunc docet *occasionem quie-*

scen-

scendi, vel mouendi corpora. ()

Secundo. connectimus cum Antecedentibus Aphorismis, in quibus explicata Diata, nunc transit ad reliqua duo auxilia medica explicanda.

Tertio. connectimus cum Antecedente, in quo cum docuerit vsum diatæ circa crism, nunc transeat ad vsum pharmacie circa Crism.

Intentio autem Hippocratis est, docere, quod quando natura mouet, & mouet perfectè, quod accidit in Crisi, debet quiescere. Medicus, qui est Naturæ minister, non magister.

Quo ad diuisionem, licet multi expositores indiuisum relinquunt. nos tamen facilioris expositionis ergo. tripliciter diuidemus.

Ait igitur Hipp. particula prima, *quæ iudicantur*. neque mouere, neque nouare, neque phar-
macis, &c. intelligens dum natu-
ra mo-

ra mouet, quiescere debere Medicum.

Ait particula secunda. *Quae iudicata sunt integre, neque mouere, neque nouare, &c.* eo quod, cum natura perfectè operata fuerit, nihil Medicus moliri debet, quia, cum alterius motu non sit opus, mouendo potius laedit.

Ait particula tertia. *sed finire* idest, cum ea, quae iudicantur, cum ea, quae perfectè iudicata sunt.

Quoad Verborum explanationem. dixit Hipp. *κρίσις*, quae iudicantur; seu, quorum fit Crisis idest iudicium, existimatio, & sententia, cōmuniter autem per Crisim intelligitur subitus in agrotante naturae motus materiam morbosam à parte affecta tempore determinato expellere conantis, sed si propriè voluerimus interpretari vocem *iudicij*, & strictè loqui, dicemus Crisim Medicorum esse iudicium Medici de subito in agrotante Natura motu

ma.

materiam morbificam à parte affecta
tempore terminato expellere conantis,
an sit ad infirmi salutem, vel mortem.

Neque mouere *κινεῖν*. quo ver-
bo vsus est 2 Aph. 29. & 51. intel-
ligens quodcumq; medicum au-
xilium habens facultatem mouē-
di ea, quæ sunt in corpore. vnde
comprehendet reuellentia, deri-
uantia, repellentia, attrahentia,
& euacuantia.

Illud autem *neque nouare* debet
latius patere, quam supra posi-
tum *mouere*, & ideo comprehen-
det etiam alterationem sine mo-
tu humorum. Crispus, & alij
putant omnes actiones medicas
prohiberi præter Diætam.

Obijcies contra istum Apho-
rismum, primo. quæ iudicantur,
neque mouere, neque nouare,

Dum iudicantur, Medicus nō
potest cognoscere, an natura
perfectè, vel imperfectè sit iu-
dicatura.

Ergo. dubius existens de na-

E

tura

turæ opere, quia eius est minister, debet, quo natura vergit, eo mouere humores.

Sed euacuare, dum natura id tentat per Crisim, est, quo natura vergit, ducere.

Ergo. euacuare dum natura id tentat per Crisim, est mouere humores. igitur dum iudicantur mouere possumus.

Respondendum, dum iudicatur, esse permittendum totū opus naturæ, quia potest præcognosci opus naturæ ab associatis, à præteritis, & à præsentibus. ita natura etiamsi perfectè agat, posset adiuuari, sed cum periculo, ne auxilium additum superpurgationem efficiat.

Obijcies secundo. Virtus est fortior tempore sanitatis, quam in vigore ægritudinis, dum morbi iudicantur.

Sed indiget auxilio Medici, dum virtus est fortis tempore sanitatis.

Ergo.

Ergo. indigere potest auxilio
Medici, dum morbi iudicantur.

Respondendum. distinguen-
do minorem, quia si non mouet
natura, debet mouere eius mini-
ster Medicus, sed dum natura
mouet, & iudicat, ne fiat super-
fluous motus, debet quiescere
Medicus.

Leſt. LXXII. Queritur Connexio.

Leſt. LXXIII. Queritur Intentio.

Leſt. LXXIII. De Diuisione.

Leſt. LXXV. Quid ſit Crifis.

Leſt. LXXVI. Quotuplex ſit Crifis.

Leſt. LXXVII. De ſpeciebus Crifis.

Leſt. LXXVIII. De Die Critico.

*Leſt. LXXIX. De Verborum explica-
tione.*

*Leſt. LXXX. De Quiete ſeruanda in
Morbis.*

s (†) s

Aphorismus. XXI.

Ἄδει ἄγειν, ἵκον ἀνυάλαια ῥέπει
 ἡ φύσις, ταύτη ἄγειν, δία τῶν συμ-
 μερόντων χωρίων.

*Quæ oportet ducere, quo maxime
 repit natura, eo ducere, oportet per
 conferentia loca.*

VT huius Aphorismi cum
 superiore connexionem af-
 feramus dicemus, quod cum
 Hipp. in superiori Aph. 20. sta-
 tuisset vigente natura, quæ Mor-
 borum est Medicatrix, & bene
 mouente humores, à Medico
 eius ministro nihil esse mouen-
 dum, nihil innouandum; sed si-
 nendum, totum negotium ipsi
 naturæ permittendo. ex quo po-
 test inferri contrarium, vt Gal.
 infert. hoc cō. & primo de hum.
 com. 2. & lib. 2. com. 16. & alibi,
 nempe, quæ nec iudicatur, nec
 per-

perfectè sunt iudicata à Medico
esse mouēda: vnde Hipp. videtur
statuisse. *an mouendū, vel nō mouen-*
dum. nūc transire ad demonstnan-
dum locum aptum, quo debeat
humor moueri.

Intentio Hippocratis fuit,
docere, Quæ necessario sunt
ducenda, seu ab vno loco ad
aliū mouenda, siue natura
non moueat, siue imperfecte mo-
uerit, eo esse ducenda, quo na-
tura inclināt, vel inclinare solet,
seu intro, seu extra corpus, dum-
modo loca sint conferentia.

Probatur. Imitator, & minister
naturæ debet ducere, quo natu-
ra vergit, & ducere conari cum
conferentia.

Sed Medicus est imitator, &
minister naturæ.

Ergo Medicus debet ducere,
quo natura vergit per loca con-
ferentia.

Quo ad diuisionē, licet multis
interpretibus aphorismus iste vi-

sus sit indiuisibilis, quia tamen duo proponit, ob id nos bifariam diuidemus, vt in prima parte doceat naturæ motum. *quæ ducenda sunt, quo natura vergit, &c.* in secunda verò locum conferentem per loca conferentia eo ducantur.

Circa verborum explicationē: Dixit primo Hipp. *quæ ducere oportet* indicans aliqua necessario esse ducenda, quæ quidem sunt humores vitiosi, & peccantes, & includit tum sanguinem quantitate excedentem, tum humores alios qualitate peccantes, quorum hæc purgationem, illa venæ sectionem indicat.

Loca autem conferentia Gal. in cō. enumerat. Intestina, Ventriculum, Vesicam, vterum, cutim vniuersam, palatum, & nares, sed nos addere possemus, aures, & venas hæmorrhoidales.

Obijcies primo. dixit Hipp. quo natura vergit, esse euacuandum. **contra.** si atra bilis vergat ad ventricu-

triculum, non est euacuanda per
ventriculum ex 4. aph. 9. deinde.
aph. 41. in sudore multo à som-
no iubet infra purgandum, non
per sudorem. ergo non quo na-
tura vergit.

Respondetur, non adesse alterā
conditionē, vt locus sit conferēs
in tali casu, quia humor melan-
cholicus grauis natura tendit de-
orsum, symptomatice, & prater
naturam sursum expellitur, ideo
sine conferentia, licet os, & ven-
triculus sint loca apta, & con-
sueti ad vniuersales euacuatio-
nes. sic sudor à copia humorum
in corpore existentium, non fit
cum conferentia. quoniam mi-
nera sudoris, cum sit crassa, &
copiosa, à qua icor separatus per
sudorem effluit, non potest tota
educi; sed magis incrassatur te-
nuioribus partibus eductis, & id-
eo magis rebellis redditur, & ad
cutim delata potest facere ob-
structiones.

Obijcies secundo. Quandoque humores crudi vergunt ad intestina, vel ad Vesicam, quæ sunt loca conuenientia, tamen talis motus non est adiuuandus, quia Aph. 22. concocta sunt purganda, non cruda. ergo non est ducendum, quo natura vergit per loca conferentia.

Respondeo, quod verissimus sit Aphorismus. sed totus consideratus, quia non dixit, quamcumque materiam esse ducendam quo Vergit. sed quæ ducenda sunt, eam nempe materiam, quæ est apta ad eductionem; sed cruda non est talis. unde crudam non esse ducendam.

Lect. LXXXI. Queritur Connexio.

Lect. LXXXII. De Intentione.

Lect. LXXXIII. De ijs, quæ sunt euacuanda.

Lect. LXXXIIII. Quæ sint loca conuenientia naturæ motui.

Aphorismus XXII.

Πένονα φαρμακείων καὶ κινέειν,
μὴ ὁμά, μὴδ' ἐν ἀρχῇσιν, ἢ μὴ ὄργα.
τὰ δὲ πλεῖστα ἐν ὄργᾳ.

*Concocta medicari, & mouere,
non cruda, neque in principijs, si non
turgeant, plurimæ autem non tur-
gent.*

Hic Aphorismus videtur de-
sumptus ex libro Hippocr.
de humoribus, & aliqui codices
Hippocratis inter Aphorismos
non habent, vt refert Gal. vnde
etiam Oribasius cum nō fuit cō-
mentatus. sed Galenus, Philo-
theus, & posteri omnes inter
aphorismos recipiunt, & com-
mentantur.

Connectitur autem superiori,
quasi reddat eius rationem; cum
enim in antecedente docuerit,
quæ ducere oportet esse ducenda,

E s

per

per loca conuenientia, per quæ maxime solet natura ducere, ne quis dubitaret, qualia essent ea, *quæ ducere oportet*. statim subiungit hoc Aphorismo, ea, *quæ ducere oportet*, esse concocta, non autem cruda, nisi hæc targeant.

Intentio igitur Hippocratis fuit hoc aph. docere, quæ sint ea, quæ à medico ducenda sint, tum per medicamenta purgantia, sursum, vel deorsum, tum per cutim, vesicā, nares, asperam arteriam, & etiam per abscessus apertos.

Et probatur. Materia, quæ obedit medicamento trahenti, & naturæ expellenti, est medicanda, & mouenda.

Sed materia concocta obediens est Naturæ, & medicamento. ergo concocta est medicanda, & mouenda.

Diuiditur iste Aphorismus in sex particulas, quia totidem sunt considerata. prima est *concocta*
medi-

*medicari. secunda. mouere. tertia.
non cruda. quarta. neque in princi-
pijs. quinta. nisi turgeat. sexta vero.
plurimum autem non turget.*

Ait particula prima. *Concocta
medicari.* cum autem sæpius Hip-
pocr. concoctos vocauerit, mor-
bos, humores, & excrementa.
hic debet intelligi de materia
morbifica, quæ est expellenda,
& per medicare intelligit medi-
camento deorsum purgare ma-
teriam concoctam, quæ ob gra-
uitatem deorsum natura sua
vergit.

Ait particula 2. *Et mouere.* in-
telligens materiam concoctam
posse moueri per quamcumque
partem conferentem, quo natu-
ra vergit quocumq; motu.

Ait part. 3. *non cruda.* intelligēs
materiam crudam, quæ non fuit
à natura superata, ob id inobediēs
sit naturæ, ob difficilem expulsio-
nem, nec medicandam, nec mo-
uendam esse.

Ait part. 4. *neque in principijs.* quia in principio materia est cruda, & quum nomen principij tripliciter accipiat a Gal. pro instantanea morbi inuasionem; pro spatio trium primorum dierum, & pro eo tempore, quo cruditatis indicia apparent. Hipp. intellexit de principio cruditatis.

Ait part. 5. *nisi turgat.* hic excipit Hipp. materiam turgentem, concedens hanc posse euacuari etiam in principio. turgere autem materia dicitur a Galeno quum de loco ad locum mouetur.

Ait denique *plerima autem non turgens.* explicat Gal. raro turgens, sed forte Hipp. voluit dicere cruda non turgere, ut plurima, & copiosa; sed ut qualitate molesta, & spirituosam.

Obijcies primo. Materia cruda est inimica, & aliena a natura, & ei rebellis. Concocta vero a natura superata, reddita obediens, & amica. ergo euacuanda cruda
inimica,

inimica, non autem cocta amica.

Secundo Obijcies. Hippoc. sibi contradicit. Hic scribit materiam crudam, neque in principijs mouendam. & 2. aph. 29. in principijs morborū si quid tibi videtur mouendum moue.

Ad prim. Respondetur. materiam crudam, quia rebellis, & inobediens est, non posse educi antequam superetur. materia autem concocta non intelligitur illa, quæ est in Ventriculo, & venis quasi elixata. sed illa, quæ ab Arist. dicitur matura, & facta obediens facultati expultrici.

Ad secund. Respondetur nullā esse contradictionem, quia hoc Aph. dicit Hipp. esse mouendam si turgeat, & 2. aph. 29. potest interpretari, si quid tibi videtur ob turgentiam mouendum, moue.

Leſt. LXXXV. Queritur Connexio.

Leſt. LXXXVI. De Intentione.

Leſt. LXXXVII. Queritur Diuiſio.

Leſt. LXXXVIII. Quid ſit Concoctio.

Leſt. LXXXIX. De ſpeciebus coſtioneis.

Leſt. LXXXX. Quid intelligat Hipp. per concocta.

Leſt. LXXXXI. De Voce Medicari.

Leſt. LXXXXII. De Verbo Mouere.

Leſt. LXXXXIII. Quid velit Hipp. per non Cruda.

Leſt. LXXXXIII. De Materia Turgente.

Leſt. LXXXV. Quid ſit concoquendum.

Leſt. LXXXVI. An Syrupi concoquere valeant.

Aphorismus XXIII.

Τέ χαρρόντα μὴ τῷ πλείθει τεκμαί-
 ρεσθαι· ἀλλ' ὡς αἰχωρήσῃα δαί, καὶ
 φέρει εὐφορίας· καὶ ὅτε δαί μέχρι κοι-
 ποθυμίας ἄγειν, καὶ τῷτε ποιεῖν, ἢ
 ἐξαρκισθῇ ὁ νοσέων.

*Prodeuntia nō multitudine estimā-
 da: sed ut prodeant qualiter oportet, &
 ferat facile. & quum oportet usque ad
 animi deliquium ducere, & id ipsum
 faciendum, si sufficiat ager.*

CUm Hippocrates loquutus
 fuisset in præcedenti Apho-
 rismo de qualitate eorum, quæ
 sunt educenda, dicens, quod de-
 beant esse concocta, vel turgentia:
 nunc sequitur agere de quā-
 titate, & sic connectitur cum
 antecedenti. connectitur etiam
 cum primò. quia ibi dixit. iudiciū
 difficile. hic faciliat iudicium de
 quantitate euacuationis.

Intentiō Hippocratis in hoc Aphorismo est, vt interpretatur Galenus, docere indicia quantitatis conuenientis euacuationū desumi à viribus, nempe si aëri facile tollerant, & earum quoque euacuationum, quæ sūt vsq; ad animi defectum.

Diuiditur hic Aphorismus in duas partes. in prima ponit euacuationem esse faciendam qualiter oportet. i. in ea quantitate, quam vires ferant.

In secunda verò. Si opus fuerit in maxima quantitate ducere. quod est vsque ad lypotimiam esse faciendum si vires aëri sufficiunt.

Ait igitur parte prima, sufficientem quantitatem euacuationis non esse æstimandam à quantitate excretorum: quia magnus venter multum, parvus parum, excrementi excernet. nec multa copia excreta indicat sufficientē euacuationem: interdum plus confert

confert libra semis bilis euacuatæ, quam lib. 3. pituitæ; sed sufficientem quantitatem euacuationis cognosci ex qualitate euacuationis factæ, & tolerantia virium. licet enim pauca excreta fuerit copia, & vires non tolerēt, dicemus euacuationem superfluam, & inconueniētē in eo agrotante. aliàs licet nimis copiosa visa fuerit, si tamen sine vlla lesione viriū, & facili tolerantia apparuerit, nequaquam superflua erit dicenda.

Probatur. Vasorum inanitio si qualiter fieri debet, fiat, confert, & leuiter ferunt. Aph. 2. & 25.

Sed si sola quantitas excretorum consideretur, non erit inanitio qualiter fieri debet.

Ergo sola quantitas excretorū considerata, non erit cum conferentia, & tolerantia.

Probo minorem. Euacuatio qualiter requirit omnes bonas conditiones euacuationis, in-

quantitate, qualitate, tempore,
& modo.

Sed sola quantitas est vna tantum conditio.

Ergo sola quantitas considerata non indicat Euacuationem, qualiter fieri debet.

Ait parte 2. Hipp. si opus fuerit, & vires valuerint euacuationem esse faciendam, etiam vsque ad animi deliquium.

Probat. Extremis morbis extrema conueniunt remedia. sed euacuatio vsq; ad lipothymiam est extremum remedium.

Ergo Euacuatio vsq; ad lipothymiam conuenit extremis morbis.

Sed licet conueniat, tamen periculosum est compressiones, & euacuationes ad extremum ducere. sed qualis natura fuerit eius, qui debet perferre, ad hoc ducere conuenit.

Ergo Euacuatio vsq; ad lipothymiam est facienda secundum tolerantiam patientis.

Causas

Causas autem propter quas facienda sit sanguiniseductio vsq; ad lipothymiam tres adducit Gal. in com. maximas inflammationes, adurentes febres, & vehementissimos dolores.

Lipothymia differt à syncope, & Eclysi. quia syncope est proceps omnium virium defectus, sine motu, & sensu. lipothymia est via ad syncopem, & remanet memoria actorum. Eclysis est leuis resolutio, & via ad lipothymiam.

Causæ lipothymia à Gal. recensentur, vel timor phlebotomiæ, vel mordicatio oris ventriculi ab acribus humoribus, vel in febricitantibus cum surgunt, aut stant, vel denique ratione nimie excretionis. ex his Gal. dicit Hipp. vel le eam lipothymiam, quæ fit à multa spirituum inanitione, ob copiosum sanguinemeductum.

Obijcies primo. Hippocrates sibi contradicit.

Quia.

Quia supra Aphor. 2. ait. Euacuationes, quæ ad extremum deducunt, sunt periculosæ, & hic esse faciendas euacuationes ad lipothymiam vsq; i. ad extremum ducentes. sed hæc sunt opposita.

Ergo Hipp. opposita docens sibi contradicit.

Obijcies 2. Euacuatio non debet fieri vsque ad lipothymiam. Probatur. Plurimum, & repente euacuare est periculosū. At quod paulatim fit, tutum est. ex 2. aph. 51.

Sed euacuatione copiosa inducere lipothymiam, est plurimum, & repente euacuare.

Ergo copiosa euacuatione inducere lipothymiam est periculosum.

Sed quæ sunt periculosa non sunt à Medico præstanda.

Ergo à Medico non est ducendum vsq; ad lipothymiam.

Respondendum ad primum. Hippocratem non sibi contradicere.

cere. quia aliud est asserere, esse;
faciendas ad extremum. aliud
vero eas esse periculosas. fatemur
euacuationem vsq; ad lipothy-
miam esse periculosam, tamen
cum maximum vitæ periculum
imminet, licet ad periculosum re-
medium confugere.

Respondendum ad 2. dupli-
cem esse morborum curationem
aliam regulatam, & tutam; ali-
am verò coactam. sic dicebat
C. Celsus multa fiunt in præcipiti
casu, aliàs omittenda, quia ali-
quando licet periclitari. ideo in
seuissimis affectibus licet confu-
gere ad periculosam euacuatio-
nem.

Leet. LXXXXVII. Queritur Cōnexio.

Leet. LXXXXVIII. De Intentione.

Leet. LXXXXIX. Queritur Diuisio.

*Leet. C. An vsq; ad animi deliquium
ducendum.*

Aphorismus XXIII.

Εν τῶσιν ἐξισι παθεσι, ὀλιγάκις, καὶ ἐν
 ἀρχῇσι τῇσι φαρμακείῃσι χρέεσθαι.
 καὶ τὸ το προεξευκρινίσαντας ποιεῖν.

*In acutis passionibus raro, & in
 principijs pharmacis utendum, &
 hoc cum premeditatione faciendum.*

C Oniungere hunc Aphorismum cum superiore nobis licebit, eo quod, cum dixisset Hippocrates cruda non esse ducēda neque in principijs. ex quo videtur innuisse principium esse, conueniens tempus ad purgationem, nunc sequitur docere, quod in principijs quidem licet purgare: sed raro, quia in principijs tantum solet materia turgere, ut interpretatur Galenus.

Intentio Hipp. est, docere, raro utendum esse medicamentis purgantibus, tum in morbis acutis,

tis, tum in morborum initijs, & ratio est, quia multa opus est præmeditatione antequam medicamentum exhibeatur. nec nisi mat. turgat.

Diuiditur hic sermo in tres partes. in prima dicit raro in acutis pharmacis vtendum.

In secunda. raro purgandū in principijs morborum; non solum acutorum, vt censuit Gal. sed etiā longorum, quia ex Galeno in principio horum semper materia est cruda.

In tertia. Si voluerimus purgare in his casibus, multa opus esse præmeditatione.

Ait parte prima. *raro in acutis.* Sed cur non purgandum in acutis? & si rarò purgandum, cur purgandum?

Et quidem non purgandum, quia periculum magnum imminet ex Gal. namq; Medicamenta purgantia omnia sunt calida, & sicca, & augentia febrem, quæ
natura

natura sua requirit frigida, & humida. vnde febris acutior euadet.

Aliquādo tamen in acutis purgandum. Quia non purgamus ob igneam febris caliditatem, scientes hanc sui ratione potius nocituram. sed propter humores febrem efficiētes. quare maior erit utilitas ex purgatione malorum, quam nocumentum ex caliditate pharmaci: et iuuamentum cognoscetur ex conferentia, & tolerantia.

Ait parte 2. & in principijs medicamentis purgantibus vti. scilicet raro ratio autem est, quia concocta materia est purganda, & mouēda: sed non cruda: in principijs autē morborum, tum acutorum, tum cronicorum materia est cruda, & non concocta, & vt plurimum non tūget.

Ergo in principijs morborū omnium non est purgandum.

Minor probatur. ex Gal. scribente in com. in longis morbis

semper oportet expectare coctionem, in acutis verò, cum turgēt, etiam ab initio possumus vti medicamentis purgantibus, sed raro turgent.

Ait part. 3. *Et hoc cum præmeditatione faciendum.* Ist hæc autem, præmeditatio ex Gal. vel est diligens examinatio. Vel ægroti præparatio, vel rectæ crisis expectatio. siue hæc omnia, siue vnum ex his præmeditationis nomen comprehendat.

Examinamus autem, an quid obstet. Nam quicumq; multa cruditate laborant; vel qui tenaces, ac crassos cibos assumpserūt, quibus itidem ilia extenta, atque inflata sunt; aut supra modum calida, atq; ignea existunt, & hoc ipso in loco aliqua est viscerum inflammatio, haudquaquam sunt apti ad purgationes.

Humores autem debent esse, fluxui parati, hoc est tenues, & nullum lentorem participantes. & aperta

aperta esse foramina, per quæ debet purgatio fieri, & nullam habere obstructionem.

Obijcies primo. Quando materia turget, & est eductioni parata semper est medicamento ducenda.

Sed in morbis acutis biliosis, semper materia est præparata, & turget, utpote tenuis, ignea, mordax, & facile mobilis.

Ergo in morbis acutis biliosis, semper est pharmacis ducenda, non raro.

Obijcies. 2. Quando est melius tempus purgandi debet purgari æger.

Sed in principijs est melius tempus purgandi.

Ergo in principijs debet purgari æger.

Probo minorem. frustra in declinatione, quia iam sanatus est æger, non in vigore, quia Hipp. 2. aph. 29. in principis morborum, si quid mouendum videtur,

tur, moue, cum vero consistunt
& vigent, melius est quiescere.

Ergo in principijs est melius
tempus purgandi.

Ad 1. Respondeo negando
minorem, quia ex Aph. 22. plu-
rimum autem non turgēt, nec
ad turgendum satis est materia,
tenuis, & apta ad motum; sed
opus est, vt natura tenter eam
educere, quod raro facit ī acutis.

Ad 2. Respondetur. negando
minorem. quia in principijs, cru-
da est materia, nec cedit Medi-
camento trahenti. ad probatio-
nem dico Hippocratem non di-
xisse in omnibus principijs sem-
per mouendum; sed si videtur.
videri autem potest. si turgēt, sed
raro turgēt in principijs, ergo
rarò videtur mouendum, & raro
erit purgandum.

Lect. C. Queritur Connexio.

Lect. CII. Queritur Intentio.

Lect. CIII. De Diuisione.

Lect. CIIII. De Minoratione.

Apho.

Aphorismus XXV.

Ἡ γὰρ διὰ καθάρσεως, καθάρσυνται
 συμφοραί τε, καὶ ἀνέσεις φέσυνται.
 τὰ δ' ἰσχυρία, δυσχερῆς.

*Si qualiter oportet purgari, purgen-
 tur, confert, & facile ferunt: sin con-
 tra, difficulter.*

E St Axioma Medicum, quo
 sæpe utitur Hippocrates ad
 probandum modo hanc, modo
 illam sententiam. ut 6. Epid. c. 4.
 probat. ex sanguinis eruptioni-
 bus Hidrope corripi. quia si qua-
 liter oportet purgari purgētur fa-
 cile ferūt. sed si in Hydropē inci-
 dāt nō facile ferūt sāguinis edu-
 ctionē. ergo illa sāguinis eductio
 nō fuit, qualiter fieri debebat, &
 2. Aph. lib. 1. ex hoc axiomate e-
 nuacuationē tū à natura, tū à Me-
 dico factam, fuisse bonam, pro-
 bavit. & Aph. 23. probat ex hoc
 multi-

multitudinem excretorum non
esse extimandam, sed si qualiter
&c. quia si quis in principiis mor-
borum cruda existente materia,
dato medicamento multa excre-
uerit, non dicemus bonam fuisse
euacuationem, quia non fuit
qualis, cuius signum est, quia nō
confert, nec facile ferunt. & 4.
Aph. 3. hac eadem sententia pro-
bat aph. 2. quod in medicationi-
bus talia educere oportet, qualia
sponte prodeunt. sic nunc hoc
25. aph. probat superiorem in-
acutis, & principiis raro purgan-
dum, quia si confert fuit euacua-
tio qualis: sed raro confert, ergo
raro fit qualis. ergo raro facien-
da sic igitur connectentur.

Intentio Hippocratis fuit do-
cere præmeditationem faciendam
ante purgationem esse, vt quali-
ter fieri oportet fiat, & dat signū
factæ euacuationis qualiter, quia
confert, & leuiter ferunt, &

Probatur. non potest conferre

mor-

morbo purgatio, & facile ferri à virtute, nisi fuerit facta cum omnibus conditionibus requisitis.

Sed confert, & leuiter ferunt.

Ergo fuit facta qualiter fieri oportebat.

Diuiditur Aphorismus in duas partes licet breuissimus.

Ait parte prim. *Si qualiter oportet purgari purgentur, confert, & facile ferunt.* ac si dicat. in acutis morbis, & in principijs raro confert purgatio, & raro facile eam ferunt. ergo raro est facienda.

Ait parte secunda. *Sin contra, difficulter.* ergo. si in principijs morborum, & in acutis difficulter ferunt purgationes, signum est, quod tunc non fiunt, qualiter fieri debent, & cum præmeditatione conuenienti. nam inspicere oportet regionem, ætatē, anni tempus, & morbos. ad quantitatem, & qualitatem medicamenti exhibendi cognoscendam.

Obijcies primo. Euacuatio aliquando

quando fit cum conferentia, & tollerantia, nec tamen fit qualiter fieri debet.

Ergo. conferentia, & tollerantia non sunt signa euacuationis factæ qualiter fieri debet.

Prob. Antecedens. menſtruis deficientibus, & pletorico reddito corpore poteſt ſynochus excitari. ſi rumperetur vena pectoris, & copia ſanguinis proflueret, dempta plenitudine, ceſſaret Synochus, & eſſet euacuatio, cum tollerantia, & conferentia: non tamen euacuatio, cum bonis conditionibus, quia vena pectoris rupta phthuiſim inducere poteſt.

&c. licet fit cum conferentia, eo tempore apparente, non tamen eſt vera conferentia, quia, ſi vni morbo confert, alium peiorem inducit.

Obijcies 2. ſæpe fit euacuatio qualiter fieri debet, cum omnibus conditionibus requiſitis ab Hipp. nec tamen ſequitur conferentia

rentia, & tollerantia. ergo falsum quod si qualiter fieri debet fiat, confert, & leuiter ferunt.

Probatur. Antecedens. Euacuatio menstrua in mulieribus, est qualiter fieri debet. sed in vtero gerente non est cum conferentia, & tollerantia. Ergo in vtero gerente, conferentia, & tollerantia non indicant, euacuacionem perfectam, & qualiter. ergo falsus aphorismus.

&. quod purgatio menstrua in pręgnantibus non fit qualiter fieri, debet, quia nullo modo fieri debet. & signum est, quia nec confert, nec facile ferunt. proinde negatur Antecedens.

Lect. CV. Queritur Connexio.

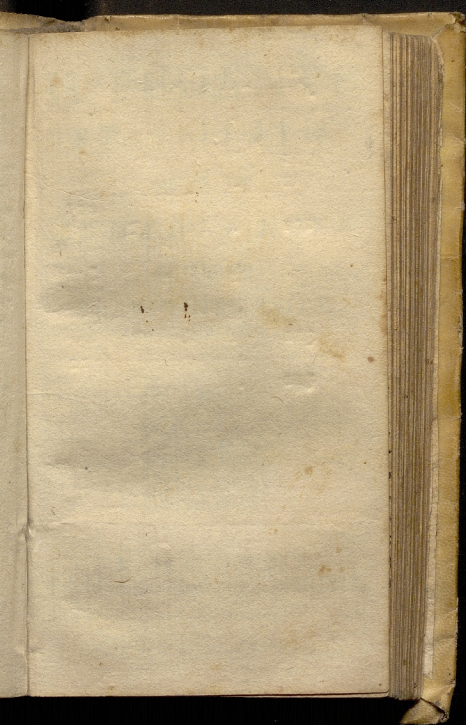
Lect. CVI. De Intentione, &c.

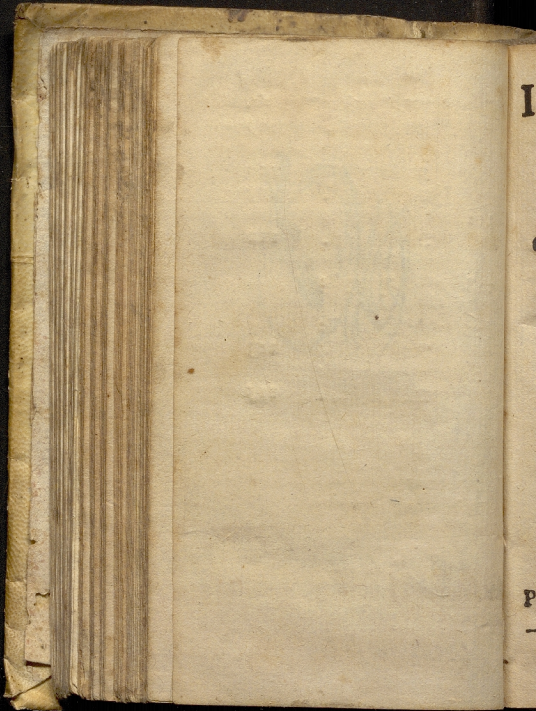
F I N I S.

m
at;
a-
s,
e-
fe-
v
ol-
o-
o
er
ri
c
.

33

6

